

เอกสารวิชาการเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของสถาบันนิติบัญญัติของสํานักองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ ที่มงานด้านการเมือง : สถานการณ์รัฐยะไข่ในบริบทรัฐสภาระหว่างประเทศ

บทนำ

สถานการณ์ความรุนแรงและการละเมิดสิทธิมนุษยชนในรัฐยะไข่ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา อาจกล่าวได้ว่าเป็นวิกฤตด้านมนุษยธรรมที่รุนแรงที่สุดเหตุการณ์หนึ่งในโลกยุคปัจจุบันและไม่อาจจบสิ้นได้ โดยง่าย หลังจากปฏิบัติการกวาดล้างกลุ่มติดอาวุธโรฮิงจาครั้งใหญ่โดยกองกำลังความมั่นคงของเมียนมา เมื่อปี ๒๕๖๐ ส่งผลให้เกิดการกระจายตัวและการอพยพจำนวนมากของชนกลุ่มน้อยชาวโรฮิงจาในรัฐยะไข่ เข้าสู่ชายแดนบังกลาเทศ ความไม่แน่นอนของชะตากรรมชาวโรฮิงจาและความไม่พร้อมที่จะรองรับชาวโรฮิงจา กลับสู่รัฐยะไข่ เป็นสิ่งที่สหประชาชาติและประชาคมระหว่างประเทศมีความห่วงกังวลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อการทำงานของฝ่ายบริหารหรือภาครัฐบาลในความพยายามเข้าไปสนับสนุน การแก้ไขสถานการณ์ผ่านกลไกทวิภาคีและเวทีพหุภาคีของการประชุมระหว่างประเทศต่าง ๆ ทั้งในระดับภูมิภาค และระดับโลกแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อการทำงานของภาครัฐสภาในเวทีระหว่างประเทศอีกด้วย วิกฤตความขัดแย้ง ทางชาติพันธุ์ในรัฐยะไข่นี้ มิได้เป็นเพียงปัญหาของเมียนมา บังกลาเทศ และประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเท่านั้น แต่กลับกลายเป็นวิกฤตระดับโลกที่ทุกประเทศต้องเร่งหาทางออกร่วมกัน โดยเฉพาะการผลักดันให้เกิด การแก้ไขปัญหที่ประเทศต้นทาง

เอกสารวิชาการนี้จึงจะนำเสนอภูมิหลังของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี ๒๕๖๐-ปัจจุบัน ท่าทีของ ประชาคมระหว่างประเทศรวมถึงประเทศไทย ตลอดจนผลกระทบต่อวงงานรัฐสภาระหว่างประเทศ ได้แก่ กรอบการประชุมสมัชชารัฐสภาอาเซียน (ASEAN Inter-Parliamentary Assembly: AIPA) กรอบการประชุม รัฐสภาระดับโลกว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน (World Parliamentary Forum on Sustainable Development: WPFSD) กรอบการประชุมประจำปีรัฐสภาภาคพื้นเอเชีย-แปซิฟิก (Asia-Pacific Parliamentary Forum: APPF) กรอบการประชุมสมัชชารัฐสภาเอเชีย (Asian Parliamentary Assembly: APA) และกรอบการประชุม สหภาพรัฐสภา (Inter-Parliamentary Union: IPU) พร้อมนำเสนอข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของคณะผู้ ศึกษา ที่คาดหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะยังประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานในวงงานรัฐสภา ด้านต่างประเทศและต่อผู้ที่ สนใจต่อไป

สถานการณ์รัฐยะไข่ในปี ๒๕๖๐-ปัจจุบัน

สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มมุสลิมโรฮิงจาและรัฐบาลเมียนมาในรัฐยะไข่มีมาอย่างต่อเนื่อง และฝ่ายรัฐบาลได้ทำการปราบปรามกลุ่มเหล่านี้อย่างรุนแรง ทั้งนี้ ในห้วงที่ผ่านมาเริ่มปรากฏความเคลื่อนไหว ของกลุ่ม Aqa Mul Mujahidin: AMM ซึ่งเป็นกลุ่มมุสลิมติดอาวุธที่เคลื่อนไหวในพื้นที่บริเวณชายแดนบังกลาเทศ และเมียนมาเริ่มตั้งแต่วันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๙ กองกำลังติดอาวุธขององค์กรเพื่อความเป็นปึกแผ่นโรฮิงจา (Rohingya Solidarity Organization: RSO) ได้ก่อเหตุโจมตีฐานปฏิบัติการตำรวจแบบสอดประสานกัน ๓ จุด ในเมืองหม่องตอ รัฐยะไข่ ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเสียชีวิต ๙ นาย และบาดเจ็บ ๕ นาย โดยกลุ่มก่อเหตุได้ยึดอาวุธและกระสุนมากกว่า ๑๐,๐๐๐ นัดไปด้วย หลังจากกลุ่ม AMM เคยเรียกร้องให้ชาวมุสลิมโรฮิงจาร่วมทำสงครามญิฮัด อีกทั้ง เผยแพร่ วิดีโอของกลุ่ม Islamic State: IS กลุ่มตอลิบาน และกลุ่มอัลกออิดะห์ ทางสื่อออนไลน์ปัจจุบันคาดว่านักบวชมุสลิม และแนวร่วมในเมืองหม่องตอ มีไม่น้อยกว่า ๔๐๐ คน สถานการณ์ล่าสุดเมื่อวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๐ กลุ่มกองทัพ กอบกู้โรฮิงจา (Arakan Rohingya Salvation Army: ARSA) ได้ปฏิบัติการโจมตีด้านตรวจและสถานีตำรวจ ๓๐ แห่งและค่ายทหาร ๑ แห่งแบบสอดประสานพร้อมกันส่งผลให้มีผู้เสียชีวิต ๗๑ คน (สมประสงค์ นิลสมัย, ๒๕๖๑) ซึ่งต่อมากลุ่ม ARSA โดยนาย Aata Ullah Abu Ammar junoni ได้ออกมาประกาศแสดงความรับผิดชอบ

ภาพที่ ๑ เรือผู้อพยพชาวโรฮิงจา

ที่มา: ภาพสะท้อนใจ เรือโรฮิงจาถูกพาส่งสุดน่านน้ำไทย, โดย sanook.com, ๒๕๕๘.

จากสถานการณ์ที่กลุ่มกองทัพกอบกู้โรฮิงจา (Arakan Rohingya Salvation Army: ARSA) ได้ปฏิบัติการโจมตีด่านตรวจสถานีตำรวจ และค่ายทหารในเมืองหม่องตอ ในช่วงเดือน ตุลาคม ๒๕๕๙ และ สิงหาคม ๒๕๖๐ ส่งผลให้รัฐบาลเมียนมาประกาศให้กลุ่ม ARSA เป็นกลุ่มก่อการร้าย และได้ปฏิบัติการกวาดล้างอย่างหนัก โดยเฉพาะบริเวณเทือกเขาผามู รัฐยะไข่ เพื่อป้องกันไม่ให้ใช้เทือกเขาผามูเป็นฐานที่มั่นในการปฏิบัติการทำให้มีกลุ่มมุสลิมโรฮิงจา และประชาชนเชื้อสายโรฮิงจาและฮินดูหลบหนีข้ามพรมแดนเข้าสู่บังกลาเทศอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๐ เป็นต้นมา มีชาวโรฮิงจาข้ามแดนเข้าไปบังกลาเทศ ประมาณ ๔,๐๐๐-๕,๐๐๐ คนต่อวัน ปัจจุบันมีชาวโรฮิงจา อยู่ในค่ายผู้ลี้ภัยชั่วคราวที่กระจัดกระจายอยู่ตามแนวพรมแดนบังกลาเทศและชุมชนราว ๖๘ แห่ง เมื่อรวมกับผู้อพยพเดิม ๓๐๐,๐๐๐ คน ทำให้มีผู้อพยพอยู่ในบังกลาเทศ รวมทั้งหมดประมาณ ๙๐๐,๐๐๐ คน (สมประสงค์ นิลสมัย, ๒๕๖๑)

สำหรับกระบวนการพิสูจน์สัญชาติและการรับผู้อพยพกลับเมียนมานั้น จากผลการหารือระหว่างรัฐบาลบังกลาเทศและเมียนมาเมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๖๐ ได้ข้อสรุปว่า เมียนมาจะรับชาวโรฮิงจาจากกลับประเทศ โดยมีเงื่อนไขว่า จะรับเฉพาะชาวโรฮิงจาที่ตรวจสอบแล้วว่าหลบหนีไปบังกลาเทศเนื่องจากได้รับผลกระทบเพราะเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นเมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๕๙ และเดือนสิงหาคม ๒๕๖๐ เท่านั้น แต่จะไม่รับชาวโรฮิงจาที่อพยพไปก่อนหน้านี้ แม้ว่าบังกลาเทศกับเมียนมาจะบรรลุข้อตกลงเบื้องต้นเรื่องการส่งกลับชาวโรฮิงจา แต่ฝ่าย UNHCR และชาติตะวันตกไม่เห็นด้วยที่จะให้ดำเนินการส่งกลับในช่วงนี้ เนื่องจากสภาพแวดล้อมในรัฐยะไข่ ยังไม่ปลอดภัยและเป็นกระบวนการที่เร่งรีบเกินไป รวมทั้ง UNHCR ไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมด้วยซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาในอนาคตได้

อย่างไรก็ตามเหตุการณ์ความรุนแรงในรัฐยะไข่ทางภาคตะวันตกของเมียนมาปะทุขึ้นอีกครั้งในเดือน ธันวาคม ๒๕๖๑ ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงเวลาเดียวกับที่กองทัพเมียนมาประกาศหยุดยิงนาน ๔ เดือน ในพื้นที่ขัดแย้งทางภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือ ด้วยความคาดหวังว่าจะกระตุ้นให้การพูดคุยสันติภาพกับกลุ่มติดอาวุธกลับมาดำเนินการได้อีกครั้งหลังจากหยุดชะงัก แต่การที่รัฐยะไข่ไม่ได้อยู่ในข่ายด้วยจึงเกิดความคลางแคลงว่า กองทัพมีความเต็มใจจะยุติความขัดแย้งทั่วทั้งประเทศจริงหรือไม่

ภาพที่ ๒ เรือผู้อพยพชาวโรฮิงจาลอยลำอยู่กลางทะเล
ที่มา: Rohingya Refugees on Boats in 'Grave Immediate Risk', โดย สำนักข่าวรอยเตอร์, ๒๕๖๓.

กองทัพเมียนมาเคยเปิดปฏิบัติการปราบปรามกองกำลังติดอาวุธชาวมุสลิมโรฮิงจาในรัฐที่มีชายแดนติดกับบังกลาเทศเมื่อปี ๒๕๖๐ ซึ่งส่งผลให้ชาวมุสลิมโรฮิงจาอพยพข้ามชายแดนเป็นจำนวนมาก แต่สถานการณ์รุนแรงล่าสุดนี้เป็นการปะทะกันระหว่างกองทัพของรัฐบาลกับกองกำลังติดอาวุธชาวพุทธยะไข่ที่ใช้ชื่อว่า “กองทัพอาระกัน” ซึ่งเป็นหนึ่งในกองกำลังกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มที่ต่อสู้เพื่อเรียกร้องอำนาจปกครองตนเองมากขึ้น ซึ่งสำนักงานประสานงานกิจกรรมด้านมนุษยธรรมแห่งสหประชาชาติได้รายงานว่าการสู้รบครั้งใหม่ในรัฐยะไข่ที่ผ่านมาส่งผลให้ชาวบ้านกว่า ๑,๕๐๐ คน อพยพทิ้งบ้านเรือนเพิ่มเติมจากชาวบ้านที่ละทิ้งถิ่นฐานแล้วก่อนหน้านี้ประมาณ ๑,๐๐๐ คน จากการปะทะรอบล่าสุดที่เริ่มขึ้นเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๖๑ อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี หลายประเทศรวมทั้งองค์การระหว่างประเทศต่างมีท่าทีต่อวิกฤตมนุษยธรรมโรฮิงจาสรุป ดังนี้

ท่าทีของประชาคมระหว่างประเทศต่อประเด็นปัญหา

สหประชาชาติ

ภายหลังเหตุการณ์ความรุนแรงในรัฐยะไข่ คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (United Nations Security Council –UNSC) ได้ประชุมลับเพื่อหารือถึงเรื่องดังกล่าว ๒ ครั้ง โดยการประชุมครั้งแรกเมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๐ แต่การประชุมครั้งนี้ไม่มีมติที่ประชุมในการออกแถลงการณ์ เนื่องจากจีนและรัสเซีย ซึ่งเป็น ๒ ประเทศใน ๕ ประเทศสมาชิกถาวรได้คัดค้านคำแถลงการณ์ทำให้ไม่เป็นมติเอกฉันท์ เนื่องจากที่ผ่านมาจีนและรัสเซียเป็นพันธมิตรที่ให้การคุ้มครองเมียนมาจากการกระทำใด ๆ อยู่เสมอ

อย่างไรก็ดี ในวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๐ UNSC ได้ประชุมลับเป็นครั้งที่ ๒ โดยมีวาระฉุกเฉินเพื่อหารือถึงสถานการณ์ความรุนแรงในรัฐยะไข่ตามข้อเสนอของอังกฤษ โดยการประชุมครั้งนี้ นับเป็นครั้งแรกที่สมาชิกทั้ง ๑๕ ประเทศเห็นพ้องกันและออกแถลงการณ์แสดงท่าทีต่อเรื่องดังกล่าว โดยประณามการละเมิดสิทธิมนุษยชนของกองทัพปลดแอกชาวโรฮิงจาแห่งรัฐอาระกันที่โจมตีเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารของเมียนมา และในขณะเดียวกันได้เรียกร้องให้กองทัพเมียนมายุติการใช้กำลังรุนแรงต่อประชาชนในรัฐยะไข่ โดยคณะมนตรีฯ

พร้อมส่งเสริมอธิปไตยและประชาธิปไตยของเมียนมา โดยต้องมีการปฏิรูประบบตุลาการและหน่วยงานความมั่นคงก่อน พร้อมขอให้เมียนมาร่วมมือกับบังกลาเทศและสหประชาชาติในการช่วยเหลือชาวโรฮิงจาให้กลับคืนสู่ถิ่นฐานอย่างปลอดภัยและมีศักดิ์ศรี และรวมถึงขอให้เมียนมาทำตามคำแนะนำของคณะกรรมการที่ปรึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในรัฐยะไข่ที่มีนายโคฟี อันนัน (Kofi Annan) อดีตเลขาธิการสหประชาชาติเป็นประธาน ซึ่งเรียกร้องให้เมียนมาให้สถานะพลเมืองและสิทธิขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนทุกคนรวมถึงชาวโรฮิงจาอย่างเท่าเทียมกัน

ต่อมา ในวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๖๐ คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติได้ประชุมพิจารณากรณีวิกฤตการณ์ชาวโรฮิงจาแบบเปิดเผยอย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรก แม้จะไม่มีแถลงการณ์ใด ๆ แต่การหารือที่เกิดขึ้นได้สร้างความกดดันต่อนานาชาติในประเด็นดังกล่าว สหประชาชาติ อังกฤษ และฝรั่งเศสเรียกร้องให้เมียนมายุติปฏิบัติการทางทหารต่อชาวโรฮิงจาโดยทันที และยินยอมให้นานาชาติสามารถเข้าไปให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมได้ แต่เมียนมายังคงไม่ตอบสนองต่อการเรียกร้องในครั้งนี้

สหรัฐอเมริกาเรียกร้องให้ยุติการเจรจาทางการทูตกับเมียนมาและควรดำเนินการมาตรการตอบโต้และลงโทษกองทัพเมียนมาในการใช้กำลังปราบปรามอย่างไร้ความปราณี พร้อมเรียกร้องให้เมียนมาอนุญาตให้มีการส่งความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมจากสหประชาชาติและองค์กรอื่น ๆ อีกทั้งยังได้เรียกร้องให้มีการลงโทษต่อคนในกองทัพเมียนมา ในขณะที่ จีนและรัสเซีย ยังแสดงท่าทีปกป้องเมียนมา โดยมองว่าเมียนมากำลังสร้างเสถียรภาพในประเทศและเรียกร้องให้นานาชาติมีความเป็นกลาง ไม่แสดงการกดดันหรือคว่ำบาตรต่อเมียนมา โดยเมียนมาเองกล่าวถึงวิกฤตการณ์ดังกล่าวมิใช่เป็นการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในเมียนมา พร้อมยืนยันว่าเมียนมาจะยังคงดำเนินการกระบวนการพิสูจน์สัญชาติบริเวณจุดชายแดน ตามข้อตกลงร่วมกันกับบังกลาเทศเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๖

ที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ ได้รับรองข้อมติประณามการละเมิดสิทธิมนุษยชนในเมียนมาหลายครั้ง นับตั้งแต่ปี ๒๕๖๐ โดยครั้งล่าสุดในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยที่ ๗๔ เมื่อปี ๒๕๖๒ ที่ประชุมได้รับรองข้อมติอีกครั้ง ด้วยคะแนน ๑๓๙ เสียงสนับสนุน ต่อ ๔ เสียงคัดค้าน และ ๒๘ งดออกเสียง (Humayun Kabir Bhuiyan, 2019)

สหประชาชาติมีความพยายามในการหาทางออกของปัญหานี้มาอย่างต่อเนื่องภายใต้การนำของนายอันโตนิโอ กูแตเรซ (António Guterres) เลขาธิการสหประชาชาติคนใหม่ที่ได้รับตำแหน่งต่อจากนายบัน คี มูน (Ban Ki-moon) ตั้งแต่ ๑ มกราคม ๒๕๖๐ นายกูแตเรซ ได้เรียกร้องให้คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (United Nations Security Council: UNSC) หาทางยุติวิกฤตการณ์ในรัฐยะไข่ และกระตุ้นให้รัฐบาลเมียนมาให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภายใต้สหประชาชาติ โดยได้แต่งตั้งนาง Christine Schraner Burgener เป็นผู้แทนพิเศษของเลขาธิการสหประชาชาติในประเด็นเมียนมา (Special Envoy of the Secretary-General on Myanmar) เพื่อเดินทางไปปรึกษาหารือกับรัฐบาลและกองทัพเมียนมา รวมถึงภาคประชาสังคมและกลุ่มสตรี ซึ่งพบว่าทางการเมียนมาได้ให้ความร่วมมือด้วยดีกับผู้แทนพิเศษของเลขาธิการสหประชาชาติ แต่ยังมีปฏิเสธที่จะให้ความร่วมมือกับหน่วยงานด้านสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ (United Nations, 2018)

เมื่อเดือนมิถุนายน ๒๕๖๑ สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของเมียนมาได้บรรลุบันทึกความเข้าใจ (MoU) เพื่อสถาปนากรอบความร่วมมือเพื่อนำไปสู่การส่งกลับผู้ลี้ภัยชาวโรฮิงจาจากบังกลาเทศอย่างมีศักดิ์ศรี สมครใจ ปลอดภัย และยั่งยืน อีกทั้งเพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีและมั่นคงให้แก่ชุมชนในรัฐยะไข่

ภาพที่ ๓ เลขาธิการสหประชาชาติพร้อมด้วยประธานธนาคารโลกเยือนค่ายผู้ลี้ภัยในบังกลาเทศ
ที่มา: UN chief hears ‘heartbreaking accounts’ of suffering from Rohingya refugees in Bangladesh;
urges international community to ‘step up support’, โดย UN News, 2020.

ในการเดินทางเยือนเขตคอกซ์บาซาร์ (Cox’s Bazar) ดินแดนทางตอนใต้ของบังกลาเทศ เมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๑ เลขาธิการสหประชาชาติแสดงความชื่นชมรัฐบาลและประชาชนชาวบังกลาเทศสำหรับการอุปถัมภ์ผู้ลี้ภัย และเรียกร้องให้ประชาคมระหว่างประเทศร่วมกันให้ความช่วยเหลือที่เพียงพอต่อชนกลุ่มน้อยชาวโรฮิงจาที่ยังคงอาศัยอยู่ในเมียนมาและผู้ที่อยู่พลัดถิ่นย้ายอยู่บริเวณชายแดนของบังกลาเทศ รวมถึงการสนับสนุนทางการเงินแก่หน่วยงานที่ปฏิบัติการเพื่อคุ้มครองและช่วยเหลือผู้ลี้ภัยในบังกลาเทศด้วย ส่วนนายจิมยอง คิม (Jim Jong Kim) ประธานธนาคารโลก (World Bank) ซึ่งร่วมเดินทางไปกับผู้นำสหประชาชาติได้ประกาศการสนับสนุนทางการเงินราว ๕๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพื่อช่วยเหลือบังกลาเทศตอบสนองความจำเป็นของผู้ลี้ภัย อนึ่ง นอกจาก UNHCR และ UNDP แล้ว ยังมีหน่วยงานภายใต้สหประชาชาติอื่น ๆ อาทิ กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (UNFPA) และกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) ที่ให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมอยู่ใน Cox’s Bazar อีกด้วย (UN News, 2561)

กรณีแอมเบียยื่นฟ้องศาลโลกจากสถานการณ์ในรัฐยะไข่

สถานการณ์โรฮิงจาจากกลับมาเป็นประเด็นร้อนในเวทีระหว่างประเทศอีกครั้ง ในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๒ เมื่อสาธารณรัฐแอมเบีย^๑ ซึ่งได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากองค์การความร่วมมืออิสลาม (OIC) ที่มีสมาชิก ๕๗ ประเทศ เดินหน้ายื่นคำร้องต่อศาลยุติธรรมระหว่างประเทศหรือ “ศาลโลก” (International Court of Justice) โดยกล่าวหารัฐบาลเมียนมาว่ากระทำการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวมุสลิมโรฮิงจา ซึ่งถือการละเมิดอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันและการลงโทษอาชญากรรมเกี่ยวกับการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์^๒ จากนั้นศาลโลกได้เปิดให้มีการไต่สวนระยะเวลา ๓ วัน ระหว่างวันที่ ๑๐-๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๒ โดยนางออง ซาน ซู จี (Aung San Suu Kyi) ที่ปรึกษาแห่งรัฐและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเมียนมา เดินทางมาแก้ต่าง ที่ศาลโลกด้วย

^๑ ประเทศหนึ่งในทวีปแอฟริกา ซึ่งมีประชากรราวร้อยละ ๙๕ นับถือศาสนาอิสลาม

^๒ อนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและการลงโทษอาชญากรรมเกี่ยวกับการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ พ.ศ. ๒๔๙๑ ได้นิยามคำว่า การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide) หมายถึง การประกอบอาชญากรรมบางอย่าง โดยมีเจตนาที่จะทำลายล้างกลุ่มชนชาติ กลุ่มเผ่าพันธุ์ กลุ่มเชื้อชาติ หรือกลุ่มศาสนา ในบางส่วนหรือทั้งหมดก็ตาม การประกอบกรรมซึ่งถือเป็นการฆ่าล้างชาตินั้น ได้แก่ การฆ่า การทำให้เกิดความเสียหายอย่างสาหัสทั้งต่อร่างกายหรือจิตใจ และการบังคับให้มีสภาวะการครองชีพที่เจตนาจะให้ชีวิตร่างกายถูกทำลายไม่ว่าจะเพียงส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดก็ตาม การออกมาตรการกีดกันให้มีลูกและโยกย้ายเด็ก ๆ การคบคิดหรือการยุยงให้มีการฆ่าล้างชาติ และความพยายามที่จะฆ่าล้างชาติและสมรู้ร่วมคิดในอาชญากรรมดังกล่าว

ตนเอง ในประเด็นนี้ฝ่ายเมียนมาอ้างว่าเป็นการตอบโต้การโจมตีจากกองกำลังติดอาวุธชาวโรฮีนจาในรัฐยะไข่ และอ้างว่าศาลโลกไม่มีอำนาจในการพิจารณาคดีนี้ (วีโอเอไทย, ๒๕๖๒)

ต่อมา เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๖๓ ศาลโลกได้ออกคำวินิจฉัย (Decision) ให้รัฐบาลเมียนมาใช้มาตรการทุกอย่างที่มีขอบเขตอำนาจ เพื่อปกป้องชาวโรฮีนจาจากการทารุณกรรมที่เข้าข่ายการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ในทุกรูปแบบภายใต้มาตรการชั่วคราว (provisional measures) พร้อมทั้งกำหนดให้ต้องรายงานต่อศาลภายใน ๔ เดือนข้างหน้า และต้องส่งรายงานมายังศาลโลกทุก ๆ ๖ เดือนต่อจากนี้ จนกว่าการพิจารณาคดีจะเสร็จสิ้น โดย คำวินิจฉัยของศาลโลกจะถูกส่งต่อให้คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (UNSC) ซึ่งหากเมียนมาไม่ปฏิบัติตาม UNSC ก็อาจยกระดับมาตรการกดดันกับเมียนมาต่อไป ด้านรัฐบาลเมียนมาปฏิเสธที่จะให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชน หลังศาลโลกออกคำวินิจฉัยในประเด็นดังกล่าว

ภาพที่ ๔ คณะตุลาการศาลโลกอ่านคำวินิจฉัยกรณีสถานการณ์ในรัฐยะไข่
ที่มา: ศาลโลกสั่งเมียนมาปกป้องชาวโรฮีนจาเป็นมาตรการเร่งด่วน, โดย วีโอเอไทย, ๒๕๖๓.

จะเห็นได้ว่าท่าทีของสหประชาชาติและบทบาทของหน่วยงานภายใต้สหประชาชาติมีส่วนช่วยในการคลี่คลายความรุนแรงของสถานการณ์ได้ อย่างน้อยก็ช่วยผ่อนหนักให้เป็นเบา สิ่งนี้จึงสะท้อนให้เห็นว่าระบบพหุภาคีนิยม (Multilateralism) ของประชาคมระหว่างประเทศสามารถกดดันให้รัฐบาลเมียนมามีความยับยั้งชั่งใจมากขึ้นและมีอาจทำตามอำเภอใจได้อีกต่อไป

สหภาพยุโรป

สหภาพยุโรป (European Union - EU) เป็นองค์การระหว่างประเทศที่ให้ความสำคัญกับหลักสิทธิมนุษยชนเป็นอย่างมาก และแสดงความกังวลต่อการใช้ความรุนแรงในเหตุการณ์รัฐยะไข่ และเรียกร้องให้รัฐบาลเมียนมา ยุติความรุนแรงที่กระทำต่อชาวโรฮีนจาทันที และสหภาพยุโรปมีมาตรการจะระงับความสัมพันธ์กับกลุ่มผู้นำระดับสูงของกองทัพเมียนมาและทบทวนความร่วมมือด้านกลาโหมทั้งหมด เพื่อต่อต้านการใช้กำลังที่ไม่เหมาะสมต่อชนกลุ่มน้อยชาวโรฮีนจา พร้อมทั้งสั่งห้ามส่งออกอาวุธและอุปกรณ์ที่อาจนำไปใช้ก่อการ และอาจพิจารณา มาตรการคว่ำบาตรเพิ่มเติม หากวิกฤตการณ์ยังไม่ดีขึ้นและยังมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอยู่ต่อไป พร้อมกันนี้ สหภาพยุโรปเห็นว่าแผนแก้ไขปัญหาวิกฤตโรฮีนจาที่ประเทศจีนเสนอมีความเป็นไปได้จริงที่เมียนมาและบังกลาเทศ จะสามารถทำบันทึกความเข้าใจและข้อตกลงในการส่งตัวผู้ลี้ภัยกลับประเทศเมียนมาอย่างปลอดภัย ซึ่งสหภาพยุโรป พร้อมให้การช่วยเหลือในกระบวนการดังกล่าว

สหภาพยุโรปได้ให้คำมั่นว่าจะทำงานอย่างใกล้ชิดกับอาเซียน เพื่อแก้ไขปัญหาการโยกย้ายถิ่นฐานและการค้ามนุษย์ที่ไม่เหมาะสม รวมถึงให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือในภูมิภาคอาเซียน (Kavi Chongkittavorn, 2016) และประเด็นเรื่องผู้อพยพชาวโรฮิงจา ถูกมองว่าเป็นประเด็นที่ต้องเร่งให้ความช่วยเหลือ โดยสหภาพยุโรปเน้นให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมผ่านเงินบริจาค และกดดันรัฐบาลเมียนมาผ่านมาตรการคว่ำบาตรควบคู่กันไป

ตั้งแต่ปี ๒๕๖๐ สหภาพยุโรปได้ให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม โดยได้อนุมัติเงินบริจาคมากกว่า ๑๕๐ ล้านยูโร เพื่อตอบสนองต่อวิกฤตโรฮิงจา ทั้งในเมียนมาและบังกลาเทศ ซึ่งรวมถึงความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมขั้นพื้นฐานสำหรับชาวโรฮิงจาและชุมชนที่อาศัยอยู่ใกล้กับการตั้งถิ่นฐานของผู้ลี้ภัยชาวโรฮิงจาในพื้นที่ต่าง ๆ สหภาพยุโรปจัดทาสถานพักพิงการดูแลสุขภาพ การช่วยเหลือด้านน้ำและสุขาภิบาล รวมถึงความช่วยเหลือด้านโภชนาการ ต่อมาในปี ๒๕๖๒ สหภาพยุโรปได้ให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมแก่ผู้ลี้ภัยชาวโรฮิงจาในบังกลาเทศที่ Cox's Bazar และส่วนอื่น ๆ ของประเทศ รวมถึง ๒๗ ล้านยูโร

ล่าสุด เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๓ คณะกรรมาธิการยุโรปพิจารณาเรื่องการปล่อยเงินช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมเพิ่มอีกจำนวน ๓๑ ล้านยูโร โดย นาย Janez Lenarčič ประธานกรรมาธิการด้านการจัดการวิกฤตแห่งสหภาพยุโรป กล่าวว่า วิกฤตชาวโรฮิงจាក้าวเข้าสู่ปีที่สาม บทบาทที่สำคัญของสหภาพยุโรปคือรักษาการสนับสนุนที่มีต่อชาวโรฮิงจาที่ยังต้องพึ่งพาความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมเพื่อความอยู่รอด สหภาพยุโรปมุ่งมั่นที่จะให้การสนับสนุนทั้งผู้ลี้ภัยชาวโรฮิงจาทั้งใน Cox's Bazar และในเมียนมา เพื่อให้มั่นใจว่าพวกเขาเหล่านั้นจะยังคงได้รับความช่วยเหลือ และได้รับการปกป้องจากภัยธรรมชาติ ผลกระทบจากน้ำท่วม และอันตรายอื่น ๆ เงินช่วยเหลือจำนวน ๓๑ ล้านยูโร ถูกแบ่งออกเป็น ๔ ส่วน (The European Commission, 2020) ดังนี้

๑) เงินช่วยเหลือจำนวน ๑๘.๕ ล้านยูโร สำหรับช่วยกลุ่มที่เปราะบางที่สุดในหมู่ผู้ลี้ภัยและชุมชนในบังกลาเทศ เพื่อดูแลสุขภาพ รวมถึงให้การช่วยเหลือด้านอาหารและการศึกษา

๒) เงินช่วยเหลือจำนวน ๓.๕ ล้านยูโร สำหรับกรณีฉุกเฉิน โดยจะมุ่งไปที่การสร้างขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นเพื่อเตรียมความพร้อมและจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติ

๓) เงินช่วยเหลือจำนวน ๖.๕ ล้านยูโร สำหรับชาวโรฮิงจาในเมียนมา โดยจะมุ่งเน้นไปที่การช่วยเหลือชุมชนในรัฐยะไข่ คะฉิ่น และรัฐฉานโดยให้การดูแลสุขภาพ โภชนาการ การศึกษา และที่พักอาศัย

๔) เงินช่วยเหลือจำนวน ๒.๕ ล้านยูโร สำหรับพัฒนาการลงทะเบียนและเอกสาร เพื่อให้เกิดการคุ้มครองและระบบการเตรียมพร้อมในกรณีที่เกิดความขัดแย้งหรือภัยธรรมชาติ

ภาพที่ ๕ สหภาพยุโรปประชุมหารือประเด็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของชาวโรฮิงจาในเมียนมา
ที่มา: Myanmar Must End Human Rights Violations against the Rohingya Population: EU,
โดย Rohingya Vision, 2016.

นอกจากความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมแล้ว สหภาพยุโรปยังคงประกาศมาตรการคว่ำบาตรเมียนมา ในช่วงต้นปี ๒๕๖๑ เนื่องจากพบว่าเจ้าหน้าที่ทหารอาวุโสของเมียนมา ใช้กำลังรุนแรงเพื่อปราบปรามชาวโรฮิงจา เป็นเหตุทำให้ชาวโรฮิงจามากกว่า ๗ แสนคนต้องอพยพหนีไปบังกลาเทศ (บีบีซี ไทย, ๒๕๖๑) ต่อมาในปลายปีเดียวกัน สหภาพยุโรปได้พิจารณาใช้มาตรการคว่ำบาตรทางการค้ากับเมียนมาหลังจากมีรายงานของสหประชาชาติที่เผยแพร่ออกมาระบุว่ากองทัพเมียนมาดำเนินการกวาดล้างชาวโรฮิงจา ขณะที่ท่าทีของสหรัฐอเมริกาที่ได้ประกาศมาตรการคว่ำบาตรต่อหน่วยงานของกองทัพเมียนมา จึงทำให้สหภาพยุโรปเห็นว่าจำเป็นต้องดำเนินการบางอย่างด้วยเช่นกัน (รอยเตอร์, ๒๕๖๑)

ในขณะเดียวกัน ชาวโรฮิงจาที่มีชื่อเสียงและนักกิจกรรมชาวโรฮิงจาที่อาศัยอยู่ในยุโรป ได้รวมตัวกันเพื่อก่อตั้งสมาคมชาวโรฮิงจาในยุโรป (The European Rohingya Council-ERC) เพื่ออํารงสิทธิของชาวโรฮิงจา รวมถึงกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อหยุดการกดขี่ชาวโรฮิงจา

ในช่วงการระบาดใหญ่ของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (COVID-19) สหภาพยุโรปได้ออกมาเรียกร้องให้ประเทศในแถบภูมิภาคเอเชียช่วยเหลือชาวโรฮิงจาหลายร้อยคนที่ล่องลอยไปในอ่าวเบงกอลหลังจากถูกปฏิเสธจากหลายประเทศเพราะกลัวว่าพวกเขาจะเป็นพาหะของไวรัสโคโรนา โดยนาย Josep Borrell ตัวแทนระดับสูงของสหภาพยุโรปด้านการต่างประเทศ และนาย Janez Lenarčič กล่าวว่า ชาวโรฮิงจาหลายร้อยคนรวมถึงผู้หญิงและเด็กกำลังล่องลอยอยู่ในทะเลเป็นเวลาหลายสัปดาห์ ในอ่าวเบงกอลและทะเลอันดามัน สหภาพยุโรปขอเรียกร้องให้รัฐบาลในภูมิภาคดำเนินการค้นหา คุ้มครองและหาทางออกให้ชาวโรฮิงจาขึ้นฝั่งอย่างปลอดภัย (EFE Agencia, 2020)

นอกจากนี้ องค์กรสิทธิมนุษยชนสากล ได้ให้ความเห็นไว้ว่า ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศมาตรการด้านสุขภาพของประชาชนในการตอบสนองต่อการระบาดใหญ่ของ COVID-19 จะต้องเป็นไปตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ ไม่มีการเลือกปฏิบัติ และอยู่บนพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ ดังนั้นการปฏิเสธไม่ให้ชาวโรฮิงจาขึ้นฝั่งและบังคับให้พวกเขาต้องเผชิญกับความตายในทะเล โดยใช้ข้ออ้างเรื่องการระบาดใหญ่ของไวรัสโคโรนา จึงเป็นการละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศอย่างชัดเจน (Tasnim Nazeer, 2020)

ASEAN

จากเหตุการณ์กองกำลังติดอาวุธโจมตีป้อมตำรวจชายแดน ๓ แห่งในบริเวณเมืองหม่องตอ รัฐยะไข่ เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๙ และมีเหตุการณ์ปฏิบัติการกวาดล้างชาวโรฮีนจาในพื้นที่ รัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน ได้มีการประชุมฉุกเฉินวาระพิเศษว่าด้วยวิกฤตชาวโรฮีนจา ที่นครย่างกุ้ง โดยนางออง ซาน ซูจี ในฐานะรัฐมนตรีต่างประเทศเมียนมาเข้าร่วมด้วย โดยจะให้อาเซียนประสานงานเพื่อให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและตรวจสอบเรื่องที่เกิดขึ้น แต่เมียนมาปฏิเสธและยืนยันว่าเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องภายในประเทศ

ต่อมาภายหลังเหตุการณ์ความรุนแรงในรัฐยะไข่เมื่อ ๒๔-๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๐ อาเซียนได้ออกแถลงการณ์กรณีรัฐยะไข่ ในการประชุมระหว่างรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ โดยประณามการโจมตีของกลุ่มติดอาวุธกองทัพปลดแอกชาวโรฮีนจาแห่งรัฐอาระกัน และการใช้ความรุนแรงโดยทุกฝ่าย และระบุว่าสถานการณ์ในรัฐยะไข่เป็นปัญหาระหว่างชุมชนที่ซับซ้อนและมีรากเหง้ามาจากประวัติศาสตร์ และร้องขอให้ทุกฝ่ายยุติการกระทำความรุนแรง และขอให้เมียนมารับรองความปลอดภัยของพลเรือนในรัฐยะไข่ และจัดการปัญหาผู้ลี้ภัย และร่วมมือให้ความช่วยเหลือกับคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตามในแถลงการณ์ไม่ได้กล่าวถึงชาวโรฮีนจาในฐานะผู้ได้รับกระทบ ทำให้รัฐมนตรีต่างประเทศของมาเลเซียออกแถลงการณ์ประกาศว่า มาเลเซียไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแถลงการณ์ของอาเซียนในกรณีรัฐยะไข่ พร้อมเรียกร้องให้เมียนมายุติการใช้ความรุนแรงและให้ความช่วยเหลือต่อชาวโรฮีนจา และให้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะของสหประชาชาติเพื่อแก้ไขปัญหาในระยะยาว

ทั้งนี้ ในปี ๒๕๖๑-๒๕๖๒ มีความชัดเจนจากอาเซียนต่อสถานการณ์โรฮีนจามากขึ้นโดยจะเห็นได้จากพัฒนาการที่เพิ่มขึ้นของอาเซียนต่อการมีส่วนร่วมต่อการดำเนินการให้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นกลับสู่ภาวะปกติผ่านการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนและการประชุมสุดยอดอาเซียน ไม่ว่าจะเป็นการพยายามสร้างบทบาทนำของอาเซียนผ่านเลขาธิการอาเซียนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสนับสนุนความช่วยเหลือด้านมนุษยชน การฟื้นฟูโครงสร้างพื้นฐานในรัฐยะไข่ รวมถึงการกระบวนการส่งกลับผู้พลัดถิ่นจากบังกลาเทศ โดยเห็นได้จากการหารือในเรื่องนี้ในเวทีการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน และเวทีการประชุมสุดยอดอาเซียน ซึ่งในสาระในแถลงการณ์ของประธานการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๓๕ ในเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๒ ได้สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของอาเซียนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขสถานการณ์โรฮีนจาในเมียนมา (ASEAN Secretariat, 2019)

“.....ชื่นชมความพยายามของเลขาธิการอาเซียนและศูนย์ประสานงานอาเซียนเพื่อให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมในการจัดการภัยพิบัติ และเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลเมียนมา ในการจัดส่งทีมประเมินความต้องการเบื้องต้น บนพื้นฐานของอาณัติที่ได้รับมอบหมายจากอาเซียน

มุ่งหวังถึงการดำเนินการตามบันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลเมียนมากับสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ และโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ รวมถึงการหารือที่ต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพระหว่างเมียนมาและบังกลาเทศเพื่ออำนวยความสะดวกแก่กระบวนการส่งกลับผู้พลัดถิ่นจากรัฐยะไข่

ยืนหยัดในการให้ความสนับสนุนของอาเซียนต่อความพยายามของเมียนมาในการนำสันติภาพเสถียรภาพ หลักนิติธรรม เพื่อส่งเสริมความสมานฉันท์และความปรองดองในชุมชนต่าง ๆ รวมถึงการพัฒนา อย่างยั่งยืนและเป็นธรรมในรัฐยะไข่...”

อนึ่ง อาเซียนยังคงหลีกเลี่ยงการระบุถ้อยคำโรฮีนจาในเอกสารของอาเซียนข้างต้นและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้คำว่าสถานการณ์ด้านมนุษยธรรมในรัฐยะไข่ (humanitarian situation in Rakhine State) แม้ว่าเนื้อหาสาระจะหมายถึงการดำเนินการแก้ปัญหาที่เกิดจากสถานการณ์ชาวโรฮีนจาในปี ๒๕๖๐ ก็ตาม

ภาพที่ ๖ พิธีเปิดการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๓๕
ที่มา: พิธีเปิดการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๓๕, โดย กระทรวงการต่างประเทศ, ๒๕๖๒.

ประเทศไทย

แม้ว่าในช่วงเหตุการณ์ความรุนแรงที่ผ่านมาในรัฐยะไข่ ประเทศไทยขาดบทบาทการเป็นผู้นำในการเจรจาและจัดการปัญหาผู้ลี้ภัยระหว่างประเทศเหมือนเช่นในยุคหนึ่งประเทศไทยเคยมีบทบาทมากใน พ.ศ. ๒๕๕๘ แต่ประเทศไทยได้มอบเงินช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม จำนวน ๒๐๐,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐฯ ให้แก่รัฐบาลเมียนมาเพื่อช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบในรัฐยะไข่จากเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๙ และประเทศไทยได้ประกาศเจตจำนงมอบเงินช่วยเหลือเร่งด่วนเพิ่มเติมแก่ประเทศเมียนมาจากสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ ๒๔-๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๐ จำนวน ๕ ล้านบาท (ประมาณ ๑๔๙,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐฯ) ผ่านคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ (International Committee of the Red Cross: ICRC) ซึ่งทำงานอย่างใกล้ชิดกับรัฐบาลเมียนมาเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนที่ได้รับผลกระทบในรัฐยะไข่โดยไม่แบ่งแยกชาติพันธุ์ รวมทั้งมอบเงินจำนวน ๕ ล้านบาท ผ่านคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ เพื่อช่วยเหลือผู้พลหนีภัยไปยัง Cox's Bazar ของประเทศบังกลาเทศ รวมทั้งจะให้ความช่วยเหลือระยะกลางและระยะยาวเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (พิรุวรรณ กิติคุณ, ๒๕๖๑, น. ๑๓)

ทั้งนี้ ประเทศไทยได้ออกแถลงการณ์ยืนยันช่วยเหลือผู้หนีภัยการสู้รบจากรัฐยะไข่ตามหลักมนุษยธรรมจากสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ ๒๔-๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๐ ซึ่งถือเป็นครั้งแรกนับตั้งแต่เกิดวิกฤตผู้ลี้ภัยโรฮีนจาที่ประเทศไทยแสดงท่าทีอย่างเป็นทางการ

รัฐบาลไทยมีท่าทีประนีประนอมต่อสถานการณ์ดังกล่าว กล่าวคือ ไทยสนับสนุนให้รัฐบาลเมียนมาแก้ปัญหาชาวโรฮีนจาในรัฐยะไข่ แต่ไม่แทรกแซงกิจการภายใน ซึ่งเป็นไปตามวิถีอาเซียน (ASEAN way) และต้องไม่กดดันรัฐบาลเมียนมามากเกินไป ไทยจึงเน้นบทบาทการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม

ในปีที่ผ่านมา รัฐบาลไทยได้ให้การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมแก่ผู้พลัดถิ่นในบังกลาเทศโดยการอนุมัติเงินบริจาค จำนวน ๔๕๐,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐ ผ่านองค์กรระหว่างประเทศหลายแห่ง ได้แก่ คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ (International Committee of the Red Cross - ICRC) องค์กรระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (International Organization for Migration - IOM) และโครงการอาหารโลก (World Food Programme - WFP) นอกจากนี้ สภากาชาดไทยยังบริจาคเงินจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐให้กับสภาเสี้ยววงเดือนแดงของบังกลาเทศ (Bangladesh Red Crescent Society) เพื่อช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ในรัฐยะไข่ใน Cox's Bazar ล่าสุดในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ไทยได้บริจาคเงินจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐ ให้แก่นาย ชินจิ คุโบะ รักษาการหัวหน้าสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (The United Nations High Commissioner for Refugees - UNHCR) เพื่อช่วยเหลือผู้ไร้ถิ่นฐานในบังกลาเทศ (Ministry of Foreign Affairs, 2018) ช่วงปลายปี พ.ศ. ๒๕๖๑ H.E. Dr. Aung Tun Thet หัวหน้าผู้ประสานงานสหภาพองค์กรเพื่อความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม การโยกย้ายถิ่นฐานและการพัฒนาในยะไข่ (Union Enterprise for Humanitarian Assistance, Resettlement and Development in Rakhine - UEHRD) ร่วมกับ H.E. U Nyi Pu หัวหน้าคณะรัฐมนตรีแห่งรัฐยะไข่ (Chief Minister of Rakhine State) พร้อมคณะได้เยือนไทยในฐานะแขกของกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อศึกษาโครงการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และได้หารือเกี่ยวกับความร่วมมือในโครงการดังกล่าวเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ชนบทโดยเฉพาะในรัฐยะไข่และพื้นที่อื่น ๆ ตามแนวชายแดนไทย-เมียนมา (Ministry of Foreign Affairs, 2018)

ต่อมาไทยได้สานต่อโครงการดังกล่าว โดย เมื่อวันที่ ๗-๘ มีนาคม ๒๕๖๒ นายดอน ปรมดีรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ได้เดินทางไปเยือนเมียนมาเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ทวิภาคีรวมทั้งสำรวจว่าประเทศไทยและอาเซียนสามารถช่วยเหลือเมียนมาได้อย่างไรบ้างต่อสถานการณ์ในรัฐยะไข่ เมียนมาแสดงความขอบคุณที่ไทยให้การสนับสนุนและช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม การโยกย้ายถิ่นฐานและความร่วมมือในการพัฒนา ปัจจุบันทั้งสองฝ่ายมีความร่วมมืออย่างใกล้ชิดเพื่อจัดตั้งศูนย์พัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตรในเมือง Sittwe และ Kyauktaw ของรัฐยะไข่เพื่อส่งเสริมการพึ่งพาตนเองและวิถีชีวิตที่ยั่งยืนของคนในท้องถิ่น โดยเมียนมาอนุญาตให้ผู้เชี่ยวชาญชาวไทยสำรวจที่ดินในรัฐยะไข่เพื่อจัดตั้งศูนย์ดังกล่าว นอกจากนี้ไทยยังส่งหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ไปยังที่พักชั่วคราวสำหรับชายะไข่และชาวมุสลิมที่พลัดถิ่นในเมือง Sittwe เพื่อพัฒนาความร่วมมือด้านการแพทย์อีกด้วย

จากการหารือครั้งนี้ เมียนมาได้อนุญาตให้ศูนย์ประสานงานอาเซียนเพื่อความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการจัดการภัยพิบัติ (ASEAN Coordinating Centre for Humanitarian Assistance on disaster management - AHA Center) เข้าสำรวจและประเมินสถานการณ์ในรัฐยะไข่เพื่อวางรากฐานสำหรับกระบวนการส่งกลับประเทศ (repatriation process) โดยได้รับความร่วมมือจากประเทศสมาชิกอาเซียน (Ministry of Foreign Affairs, 2019)

ไทยแสดงจุดยืนต่อประเด็นนี้ผ่านเวทีการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๒ ที่ไทยเป็นประธาน โดยการสนับสนุนความพยายามของเมียนมาในการแก้ไขสถานการณ์ในรัฐยะไข่ ซึ่งเมียนมายินยอมที่จะการดำเนินการตามคำแนะนำของจากศูนย์ AHA Center เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการส่งตัวผู้พลัดถิ่นกลับประเทศ (Ministry of Foreign Affairs, 2019) ไทยสนับสนุนกลไกอาเซียนในการแก้ปัญหาดังกล่าว และเน้นบทบาทให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมเพื่อการแก้ปัญหาในระยะยาว และยังมีบทบาทนำในการทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมเมียนมากับสมาชิกอาเซียนส่วนที่เหลือและประชาคมระหว่างประเทศ

อย่างไรก็ตาม บทบาทของไทยในส่วนของ การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และเงินบริจาคมยังคงเป็นที่น่าติดตามว่าความช่วยเหลือดังกล่าวเข้าถึงผู้ที่ได้รับผลกระทบจริงหรือไม่ ประเทศไทยจำเป็นต้องพิจารณาประเด็นปัญหาชาวโรฮิงญาอย่างถี่ถ้วน ไม่ใช่เพียงแค่ประเด็นสิทธิมนุษยชน แต่เพราะไทยตระหนักดีว่า

การโยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติของชาวโรฮิงจาอาจเกิดผลกระทบต่อภูมิภาคได้ รัฐบาลไทยจัดการกับผู้อพยพชาวโรฮิงจาทางเรือที่ลอยเรือเข้ามาโดยการให้เสบียงเพื่อให้เดินทางต่อไป หรือส่งเข้าศูนย์พักพิงชั่วคราว แต่ไม่มีนโยบายให้พำนักยาวนาน

ประเทศไทยควรเตรียมความพร้อมระดับภูมิภาคโดยการนำกลไกการป้องกันสำหรับผู้ลี้ภัยชาวโรฮิงจามาปรับใช้ผ่านความร่วมมือกับนานาประเทศและหน่วยงานของสหประชาชาติ เพื่อลดการไหลเวียนของผู้ลี้ภัยให้น้อยที่สุด เช่น ไทยควรอนุญาตให้หน่วยงานผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติเข้ามาทำการสัมภาษณ์สถานะผู้ลี้ภัยสำหรับชาวโรฮิงจาทุกคนที่เดินทางมาถึงประเทศไทยได้ (Sunai Phasuk, 2019) เพื่อนำผู้อพยพชาวโรฮิงจาเข้ากระบวนการจัดระบบพิสูจน์สัญชาติ หรือกระบวนการส่งต่อผู้ลี้ภัยต่อไป เนื่องจากยังคงมีชาวโรฮิงจาบางส่วนที่ต้องการเดินทางกลับไปยังประเทศต้นทางการจัดระบบกระบวนการส่งกลับประเทศจึงเป็นเรื่องที่จำเป็น อย่างไรก็ตาม ชาวโรฮิงจาที่ต้องการกลับถิ่นฐานบ้านเกิดและอาศัยอยู่ในค่ายพักพิงที่บังกลาเทศเรียกร้องให้ตนได้สัญชาติในฐานะเป็นพลเมืองของรัฐ และได้หลักประกันความปลอดภัย ก่อนจะเข้ากระบวนการส่งกลับประเทศ ซึ่งความต้องการเหล่านี้ไปไกลกว่าเรื่องความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมมาก แต่ทั้งหมดล้วนเป็นเรื่องในอำนาจอธิปไตยของเมียนมา เป็นกิจการภายในที่รัฐบาลและกองทัพเมียนมาคงไม่ยากให้ภายนอกเข้าไปก้าวก่าย

ไทยรู้ว่าไม่สามารถกดดันเมียนมามากเกินไปได้ ดังนั้นทางเลือกที่น่าจะเป็นทางออกที่ดีที่สุดคือการรื้อฟื้นความสัมพันธ์ระหว่างเมียนมาและบังกลาเทศ โดยล่าสุด ทั้งสองฝ่ายได้หารือร่วมกันเรื่องการนำชาวโรฮิงจาผู้พลัดถิ่นกลับประเทศ ภายใต้การอุปถัมภ์ของจีน ซึ่งเป็นสัญญาณที่ดีในเวทีระหว่างประเทศ (Thana Boonlert, 2019) ปัจจุบัน อาจมีคำถามเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของกองทัพไทยในการปกป้องประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน รวมถึงปัญหาการเมืองภายใน อย่างไรก็ตาม ไทยอาจใช้ความสัมพันธ์ที่ดีทางทหารระหว่างกองทัพไทยและกองทัพเมียนมาเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการด้านมนุษยธรรมได้ ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศพร้อมจะสนับสนุนการทำงานของรัฐบาลหากมีนโยบายที่ชัดเจนต่อเรื่องดังกล่าว (The Nation, 2018)

ผลกระทบต่อวงงานรัฐสภาระหว่างประเทศ

จากที่คณะผู้ศึกษาได้กล่าวถึงแล้วว่าสถานการณ์โรฮิงจามีผลกระทบต่อการทำหน้าที่ขององค์กรระหว่างประเทศทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก อาทิ อาเซียน และสหประชาชาติ ซึ่งเป็นองค์กรความร่วมมือระดับรัฐบาล หรือฝ่ายบริหาร อย่างไรก็ตาม สถานการณ์โรฮิงจาในเมียนมายังส่งผลกระทบต่อกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศของฝ่ายนิติบัญญัติหรือรัฐสภาระหว่างประเทศ ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลกด้วยเช่นกัน

กรอบการประชุมสมัชชารัฐสภาอาเซียน

สมัชชารัฐสภาอาเซียน (ASEAN Inter-Parliamentary Assembly: AIPA) แต่เดิมใช้ชื่อว่า องค์กรรัฐสภาอาเซียน (ASEAN Inter-Parliamentary Organization: AIPO) จากการริเริ่มของรัฐสภาอินโดนีเซีย ตั้งแต่ปี ๒๕๑๗ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความร่วมมือของรัฐสภาแห่งชาติในอาเซียนให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับฝ่ายบริหารที่มีการรวมตัวกันเป็นอาเซียน โดยปัจจุบันสมัชชารัฐสภาอาเซียนประกอบด้วยรัฐสภาประเทศสมาชิกอาเซียน ๑๐ ประเทศ ประกอบด้วย บรูไนดารุส-ซาลาม ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มาเลเซีย สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ราชอาณาจักรไทย และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม โดย AIPA จัดประชุมสมัชชาใหญ่อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง โดยใช้ชื่อว่าการประชุมใหญ่สมัชชารัฐสภาอาเซียน เพื่อกำหนดนโยบายของ AIPA และพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ที่มีความสำคัญต่ออาเซียน ผ่านการประชุมคณะกรรมการต่าง ๆ อาทิ คณะกรรมาธิการด้านการเมือง คณะกรรมาธิการด้านเศรษฐกิจ

คณะกรรมการด้านสังคม ซึ่งจะพิจารณาร่างข้อมติที่มีสาระสำคัญในการเสนอแนะมาตรการด้านรัฐสภาและมาตรการด้านนิติบัญญัติในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในอาเซียน

ประเด็นสถานการณ์โรฮีนจาได้ส่งผลกระทบต่อการประชุมใหญ่สมัชชารัฐสภาอาเซียนในช่วงสามปีที่ผ่านมา ได้แก่ การประชุมใหญ่ฯ ครั้งที่ ๓๘ ในปี ๒๕๖๐ ครั้งที่ ๓๙ ในปี ๒๕๖๑ และครั้งที่ ๔๐ รัฐสภาอินโดนีเซียได้พยายามผลักดันร่างข้อมติที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการใช้ความรุนแรงของรัฐบาลเมียนมาต่อชาวโรฮีนจา ให้เข้าสู่การประชุมคณะกรรมการด้านการเมือง โดยในการประชุมคณะกรรมการบริหารเพื่อพิจารณาระเบียบวาระสำหรับการประชุมใหญ่ฯ ครั้งที่ ๓๘ นั้น เมียนมาไม่ให้ความเห็นชอบต่อร่างข้อมติที่อินโดนีเซียเสนอ ในขณะที่อินโดนีเซียมีจุดยืนว่า หากร่างหัวข้อมติของตนไม่ผ่านความเห็นชอบ คณะผู้แทนรัฐสภาอินโดนีเซียจะไม่ให้ความเห็นชอบร่างหัวข้อมติอื่น ๆ ในคณะกรรมการด้านการเมืองที่ได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมไปแล้ว และเนื่องจากสมัชชารัฐสภาอาเซียนยึดถือหลักฉันทามติ (Consensus) ในท้ายที่สุด จึงไม่มีร่างข้อมติใดผ่านเข้าไปสู่การพิจารณาของคณะกรรมการด้านการเมือง เป็นผลให้ไม่มีการประชุมคณะกรรมการด้านการเมืองในการประชุมใหญ่ฯ ครั้งที่ ๓๘ ต่อมาในการประชุมใหญ่ฯ ครั้งที่ ๓๙ อินโดนีเซียได้เสนอร่างข้อมติเรื่องโรฮีนจาอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งที่ประชุมคณะกรรมการบริหาร AIPA ได้มีมติให้ความเห็นชอบร่างข้อมตินี้ของอินโดนีเซียเป็นวาระในการประชุมคณะกรรมการด้านการเมือง อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการพิจารณาร่างข้อมติดังกล่าวในที่ประชุมคณะกรรมการด้านการเมือง ก็ได้รับการต่อต้านและไม่ได้รับความเห็นชอบจากเมียนมาเช่นเดิม และเนื่องจากที่ประชุมยึดหลักฉันทามติทำให้ร่างข้อมติของอินโดนีเซียไม่ได้รับความเห็นชอบ และทำให้อินโดนีเซียแสดงจุดยืนเดิมว่าหากร่างข้อมติของตนไม่ได้รับความเห็นชอบอินโดนีเซียจะไม่ให้ความเห็นชอบต่อร่างข้อมติอื่น ๆ ในการประชุมคณะกรรมการด้านการเมือง ส่งผลให้ไม่มีข้อมติใดที่ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการด้านการเมืองในการประชุมใหญ่ฯ ครั้งที่ ๓๙

ภาพที่ ๗ บรรยากาศการประชุมคณะกรรมการบริหาร การประชุมใหญ่สมัชชารัฐสภาอาเซียน
ที่มา: รายงานการประชุมใหญ่สมัชชารัฐสภาอาเซียน ครั้งที่ ๔๐ (40th General Assembly of the ASEAN Inter-Parliamentary Assembly) ๒๕-๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๒ ณ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย,
โดย สำนักองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๖๒.

ในการประชุมใหญ่ฯ ครั้งที่ ๔๐ อินโดนีเซียได้เสนอร่างข้อมตินี้มาอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งทำให้มีการหารืออย่างกว้างขวางในการประชุมคณะกรรมการบริหาร โดยผลลัพธ์ของการประชุมออกมาเป็นลักษณะเดียวกันกับการประชุมใหญ่ฯ ครั้งที่ ๓๘ และครั้งที่ ๓๙ นั่นคือ เมียนมามีจุดยืนที่ชัดเจนไม่รับร่างข้อมตินี้ ส่วนอินโดนีเซียแสดงจุดยืนเดิมว่าหากร่างข้อมติของตนไม่ได้รับความเห็นชอบอินโดนีเซียจะไม่ให้ความเห็นชอบต่อร่างข้อมติอื่น ๆ และเนื่องจากที่ประชุมยึดหลักฉันทามติ เป็นผลให้ไม่มีการประชุมคณะกรรมการด้านการเมืองในการประชุมใหญ่ฯ ครั้งที่ ๔๐

ภาพที่ ๘ ศาสตราจารย์พิเศษพรเพชร วิชิตชลชัย (กลาง) นายวีระศักดิ์ พุทธะกุล (ซ้าย) และ นายเกียรติ ลิทธิอมร (ขวา) คณะผู้แทนรัฐสภาไทยในการประชุมคณะกรรมการบริหาร การประชุมใหญ่สมัชชารัฐสภาอาเซียน ครั้งที่ ๔๐ ที่มา: รายงานการประชุมใหญ่สมัชชารัฐสภาอาเซียน ครั้งที่ ๔๐ (40th General Assembly of the ASEAN Inter-Parliamentary Assembly) ๒๕-๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๒ ณ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย, โดย สำนักองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๖๒.

กรอบการประชุมรัฐสภาระดับโลกว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน (WPFSD)

การประชุมรัฐสภาระดับโลกว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน (World Parliamentary Forum on Sustainable Development - WPFSD) เป็นเวทีการประชุมระดับโลกของสมาชิกรัฐสภา มีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนและแบ่งปันประสบการณ์ในประเด็นวาระการพัฒนาตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals - SDGs) ในกลไกรัฐสภา และส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสมาชิกรัฐสภาในการพัฒนาที่ยั่งยืน ประเทศไทยได้มีส่วนร่วมต่อกรอบการประชุมโดยส่งคณะผู้แทนสมานิติบัญญัติแห่งชาติ นำโดยนายกิตติ วัชรินทร์ สมาชิกสมานิติบัญญัติแห่งชาติ เข้าร่วมการประชุม WPFSD ระหว่างวันที่ ๖-๗ กันยายน ๒๕๖๐ ณ Nusa Dua เกาะบาหลี สาธารณรัฐอินโดนีเซีย

ภาพที่ ๙ ผู้แทนจากประเทศต่าง ๆ ในการประชุม
ที่มา: อัลบั้มภาพการประชุมรัฐสภาระดับโลกว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน,
โดย Parliamentary Forum on Sustainable Development, 2017.

ท่าทีของประชาคมระหว่างประเทศในการประชุม WPFSD ต่อสถานการณ์รัฐยะไข่เกิดขึ้นในการพิจารณาร่างปฏิญญาบาห์ลี (Open Ended Consultation on Draft Bali Declaration) ซึ่งเป็นเอกสารผลลัพธ์การประชุม โดยที่ประชุมได้หารือร่วมกันในการพิจารณาการกล่าวถึงสถานการณ์การใช้ความรุนแรงของกองกำลังทหารสาธารณสุขแห่งสหภาพเมียนมาที่กระทำต่อชาวโรฮีนจาในรัฐยะไข่ (Rakhine State) และการเรียกร้องให้รัฐบาลเมียนมารักษาสถิติสภาพภายในประเทศและสร้างความเชื่อมั่นในความปลอดภัยและสิทธิของประชาชนชาวโรฮีนจาทุกคนตามหลักมนุษยธรรม ทั้งนี้ ในการหารือ นายกิตติ วะสีนนท์ หัวหน้าคณะผู้แทนฯ ได้แสดงความคิดเห็นและเสนอแนวทางต่อที่ประชุม โดยขอให้แยกประเด็นกรณีรัฐยะไข่ออกจากปฏิญญาการประชุม และกล่าวถึงประเด็นรัฐยะไข่ในเอกสารแถลงการณ์การประชุมหรือถ้อยแถลงของประธานที่แยกออกเป็นส่วนเฉพาะสำหรับประเด็นนี้ โดยให้เหตุผลว่าปฏิญญาจากการประชุม WPFSD ในครั้งนี้ควรเป็นวาระระดับโลกในเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งมีหลายประเทศที่สนับสนุนแนวทางนี้เช่นกัน ได้แก่ สาธารณรัฐอินเดีย สาธารณรัฐสังคมนิยมประชาธิปไตยศรีลังกา และสาธารณรัฐกานา แต่บางประเทศแสดงความไม่เห็นด้วย เช่น สาธารณรัฐตุรกีที่ต้องการให้มีถ้อยความประณามรัฐบาลเมียนมาปรากฏในเอกสารผลลัพธ์การประชุม อย่างไรก็ตาม ที่ประชุมได้บรรจุวาระการแสดงความเห็นใจต่อสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในรัฐยะไข่ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา พร้อมเรียกร้องให้ทุกภาคส่วนให้ความช่วยเหลือเพื่อฟื้นฟูเสถียรภาพและความมั่นคง ตลอดจนร่วมกันพิทักษ์สิทธิมนุษยชนของประชาชนทุกคนในรัฐยะไข่ ลงในปฏิญญาบาห์ลี ดังนี้ Express deep concern of ongoing violence in Rakhine State of Myanmar, amongst others, and call on all parties to contribute to the restoration of stability and security, exercise maximum self-restraint from using violent means, respect the human rights of all people in Rakhine State regardless of their faith and ethnicity, as well as facilitate and guarantee safe access for humanitarian assistance. ทั้งนี้ ในการแสดงท่าทีของไทยในร่างปฏิญญาต่อประเด็นโรฮีนจานั้น หัวหน้าคณะผู้แทนฯ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าภาษาที่ใช้ในร่างสามารถยอมรับได้ ประกอบกับประธานในที่ประชุมได้ร้องขอเป็นการส่วนบุคคลให้สนับสนุนร่างดังกล่าว

จึงได้ประนีประนอมยอมรับร่างปฏิญญาตามความเห็นชอบของที่ประชุม แต่ยังคงเน้นย้ำในหลักการเดิมที่ขอให้มีการ
เอกสารผลลัพธ์การประชุมแยกเฉพาะประเด็นรัฐยะไข่

ภาพที่ ๑๐ คณะผู้แทนรัฐสภาไทยในการประชุมรัฐสภาาระดับโลกว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน
นายกิตติ วะสินนท์ (กลาง) และนายอนุศาสน์ สุวรรณมงคล (ขวา) สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ร่วมด้วย
นางสาวนิวิติ มานิตกุล อัครราชทูต สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงจาการ์ตา (ซ้าย) ในระหว่างการประชุม
ที่มา: อัลบั้มภาพการประชุมรัฐสภาาระดับโลกว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน,
โดย Parliamentary Forum on Sustainable Development, 2017.

กรอบการประชุมประจำปีรัฐสภาภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก (Annual Meeting of the Asia-Pacific Parliamentary Forum : APPF)

การประชุมประจำปีรัฐสภาภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก (Asia Pacific Parliamentary Forum - APPF) เป็นองค์การการประชุมของสมาชิกรัฐสภาในภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยการริเริ่มของนายยาซูฮิโร นากาโซเน่ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น ร่วมกับสมาชิกรัฐสภาของประเทศในภูมิภาคเอเชีย และแปซิฟิกจำนวนหนึ่งรวมทั้งประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ให้สมาชิกรัฐสภาได้หารือร่วมกันในประเด็นปัญหาต่าง ๆ ของภูมิภาคในยุคหลังสงครามเย็น ทั้งที่เป็นผลจากการเติบโตและการรวมตัวทางเศรษฐกิจทั้งภายในและภายนอก ภูมิภาค ตลอดจนส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย สิทธิเสรีภาพของพลเมือง และสันติภาพภายในภูมิภาค

ปัจจุบัน APPF มีประเทศสมาชิก ๒๗ ประเทศ จากอนุภูมิภาคต่าง ๆ ในเอเชียและแปซิฟิก ทั้งนี้ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก APPF รวมถึงไม่ได้เป็นประเทศผู้สังเกตการณ์

การประชุมประจำปีรัฐสภาภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก (APPF) ในช่วงสามปีที่ผ่านมา แคนาดาเป็นประเทศที่แสดงบทบาทสำคัญในเวทีการประชุม APPF ในเรื่องการเสนอร่างข้อมติที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนของ ชาวโรฮีนจา มาโดยตลอด แต่ร่างข้อมติดังกล่าวไม่ได้ถูกรับรอง จนกระทั่งปีล่าสุด รายละเอียด ดังนี้

การประชุมประจำปีรัฐสภาภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก (APPF) ครั้งที่ ๒๖ ระหว่างวันที่ ๑๗-๒๑ มกราคม ๒๕๖๑ ณ กรุงฮานอย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม แคนาดาเสนอร่างข้อมติเรื่อง ยุติการละเมิดสิทธิมนุษยชนในรัฐยะไข่ของเมียนมา (Ending the Grave Human Rights Violations in Myanmar's Rakhine State) อย่างไรก็ตาม ที่ประชุมคณะทำงานด้านการเมือง ไม่สามารถหาข้อสรุปเกี่ยวกับเรื่องนี้ จึงไม่ได้ส่งร่างข้อมติ

ดังกล่าวให้กับที่ประชุมคณะกรรมการการยกร่างและแถลงการณ์ร่วมดำเนินการต่อ ส่งผลให้ข้อมติดังกล่าวไม่ได้รับการรับรองจากที่ประชุมใหญ่

การประชุมประจำปีรัฐสภาภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก (APPF) ครั้งที่ ๒๗ ระหว่างวันที่ ๑๓-๑๘ มกราคม ๒๕๖๒ ณ จังหวัดเสียมราฐ ราชอาณาจักรกัมพูชา แคนาดาเสนอร่างข้อมติ เรื่อง การแก้ไขปัญหาสถานการณ์ชาวโรฮิงจา (Addressing the Humanitarian Plight of the Rohingya People) ในการประชุมครั้งนี้ ร่างข้อมตินี้ผ่านที่ประชุมคณะทำงานด้านการเมือง และได้นำไปพิจารณาต่อในที่ประชุมคณะกรรมการการยกร่างและแถลงการณ์ร่วม ทั้งนี้ที่ประชุมคณะกรรมการฯ ไม่สามารถหาข้อสรุปได้ ที่ประชุมจึงขอยกร่างข้อมติดังกล่าวไปพิจารณาต่อในการประชุมครั้งถัดไป

การประชุมประจำปีรัฐสภาภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก (APPF) ครั้งที่ ๒๘ ระหว่างวันที่ ๑๒-๑๖ มกราคม ๒๕๖๓ ณ กรุงแคนเบอร์รา เครือรัฐออสเตรเลีย แคนาดาได้เสนอร่างข้อมติเดิม เรื่อง การแก้ไขปัญหาสถานการณ์ชาวโรฮิงจา (Addressing the Humanitarian Plight of the Rohingya People) แต่แคนาดาได้ถอนตัวออกจากร่างที่ตนเองเสนอ ทำให้อินโดนีเซียและมาเลเซียที่เข้าร่วมประชุมด้วย ขอเข้ามาปรับแก้ร่างข้อมติดังกล่าว และเสนอชื่อประเทศตนเองเป็นผู้สนับสนุนร่างข้อมติแทนแคนาดา ซึ่งที่ประชุม APFF ครั้งที่ ๒๘ ได้รับรองข้อมติดังกล่าว อย่างไรก็ตาม นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ หัวหน้าคณะผู้แทนรัฐสภาไทย ได้เข้าร่วมการประชุมกรรมการยกร่างข้อมติและแถลงการณ์ร่วม และได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างข้อมติดังกล่าวว่าการยกประเด็นหรือดังกล่าวอาจจะเป็นการไม่สมควร เนื่องจากเป็นการพาดพิงประเทศที่สาม ซึ่งไม่ได้เข้าร่วมการประชุมด้วย และขอแก้ไขร่างแถลงการณ์ร่วม ข้อที่ ๑๘ จากประโยคเดิม “Delegates also expressed regional solidarity in support of denuclearisation and peace on on the Korean Peninsula, and addressing the humanitarian plight of the Rohingya People” เป็น “.....and addressing the humanitarian assistance and development in the region” ซึ่งนาย Kevin Andrews สมาชิกรัฐสภาออสเตรเลีย ในฐานะประธานการประชุมได้รับฟังและนำเสนอในที่ประชุมเต็มคณะวาระที่ ๔ การดำเนินกิจกรรมของ APFF โดยแจ้งต่อที่ประชุมว่าประเทศไทยมีข้อห่วงกังวลเกี่ยวกับเนื้อหาบางส่วนของร่างข้อมติดังกล่าว

ภาพที่ ๑๑ การประชุมประจำปีรัฐสภาภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก (APPF) ครั้งที่ ๒๘ ระหว่างวันที่ ๑๒-๑๖ มกราคม ๒๕๖๓ ณ กรุงแคนเบอร์รา เครือรัฐออสเตรเลีย
ที่มา: อัลบั้มภาพการประชุมประจำปีรัฐสภาภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก (APPF) ครั้งที่ ๒๘, โดย ฝ่ายเลขาธิการการประชุม APFF ครั้งที่ ๒๘, ๒๕๖๓

ภาพที่ ๑๒ นายอิสระ เสรีวัฒนวุฒิ หัวหน้าคณะผู้แทนรัฐสภาไทย เข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการร่างฯ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างแถลงการณ์ร่วม
ที่มา: อัลบั้มภาพการประชุมประจำปีรัฐสภาภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก (APPF) ครั้งที่ ๒๘,
โดย ฝ่ายเลขาธิการการประชุม APPF ครั้งที่ ๒๘, ๒๕๖๓

กรอบการประชุมสมัชชารัฐสภาเอเชีย (Asian Parliamentary Assembly - APA)

สมัชชารัฐสภาเอเชียเริ่มก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ (ค.ศ. ๑๙๙๙) จากการเป็นสมาคมรัฐสภาเอเชียเพื่อสันติภาพ (Association of Asian Parliaments for Peace – AAPP) โดยมีเป้าหมายในการส่งเสริมสันติภาพ ปกป้องสิทธิมนุษยชนและเสริมสร้างประชาธิปไตยในภูมิภาคเอเชีย ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๙ (ค.ศ. ๒๐๐๖) ได้มีการขยายความร่วมมือและยกระดับองค์กรเป็นสมัชชารัฐสภาเอเชีย (Asian Parliamentary Assembly - APA) เพื่อส่งเสริมกระบวนการด้านประชาธิปไตยและหลักธรรมาภิบาล ตลอดจนจิตวิญญาณที่จะสร้างสันติภาพและความร่วมมือของภูมิภาคเอเชียทั้งหมด โดยปัจจุบันมีประเทศสมาชิกจำนวน ๔๔ ประเทศและประเทศผู้สังเกตการณ์จำนวน ๑๔ ประเทศ

รัฐสภาไทยเป็นหนึ่งในประเทศผู้ร่วมก่อตั้งสมาคมรัฐสภาเอเชียเพื่อสันติภาพ (AAPP) ซึ่งมีส่วนเสริมสร้างและผลักดันให้สามารถปรับเปลี่ยนจากสมาคมรัฐสภาเอเชียเพื่อสันติภาพ (AAPP) เป็นสมัชชารัฐสภาเอเชีย (APA) ได้เป็นผลสำเร็จ โดยที่ผ่านมา รัฐสภาไทยได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมการประชุมสมัชชาใหญ่ และการประชุมคณะกรรมการบริหารของ AAPP และ APA ตลอดจนรับเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม AAPP ครั้งที่ ๖ ระหว่างวันที่ ๑๙-๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ ณ เมืองพัททยา จังหวัดชลบุรี และการประชุมคณะกรรมการว่าด้วยสังคมและวัฒนธรรมของสมัชชา-รัฐสภาเอเชีย (Standing Committee on Social and Cultural Affairs) ระหว่างวันที่ ๑๒-๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ ณ กรุงเทพมหานคร

ประเด็นสถานการณ์โรฮิงจาได้เริ่มส่งผลต่อการประชุมในกรอบสมัชชารัฐสภาเอเชียในช่วงสามปีที่ผ่านมา โดยในการประชุมคณะกรรมการว่าด้วยสังคมและวัฒนธรรมของสมัชชารัฐสภาเอเชีย ที่มีขึ้นระหว่างวันที่ ๓๑ สิงหาคม - ๒ กันยายน ๒๕๖๐ ณ กรุงทิมพู ราชอาณาจักรภูฏาน ซึ่งในการประชุมดังกล่าว สหพันธรัฐรัสเซียได้เสนอร่างข้อมติฉบับใหม่ “ร่างข้อมติว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมต่อซีเรียและอิรักซึ่งมีแนวโน้มก่อให้เกิดหายนะทางด้านมนุษยธรรม” ต่อที่ประชุม โดยผู้แทนจากตุรกีได้เสนอต่อที่ประชุมให้แก้ไขข้อ

ร่างข้อมติเป็น “ร่างข้อมติว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมต่อซีเรีย อิรัก เยเมน และเมียนมา ซึ่งมีแนวโน้มก่อให้เกิดหายนะทางด้านมนุษยธรรม” ซึ่งการที่ผู้แทนตุรกีขอแก้ไขซึ่งร่างข้อมติฉบับนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในรัฐยะไข่ จึงทำให้ที่ประชุมมีการอภิปรายกันอย่างกว้างขวาง โดยสมาชิกส่วนหนึ่งได้สอบถามต่อเลขาธิการ APA ถึงสถานะการเป็นสมาชิกภาพในองค์กรของเมียนมา อย่างไรก็ตาม ผู้แทนจากตุรกียังคงยืนยันที่จะให้ระบุงการช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมต่อเมียนมา โดยให้เหตุผลว่า ถึงแม้เมียนมา จะไม่ได้เป็นสมาชิก APA แต่ในบริบทการให้ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมนั้น องค์กรไม่ควรมีการเลือกปฏิบัติ ในฐานะที่เป็นเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน จึงทำให้ที่ประชุมต้องทำการลงมติ โดยสมาชิกเกินกว่ากึ่งหนึ่งของที่ประชุม สนับสนุนข้อเสนอของผู้แทนจากตุรกีและให้การรับรองร่างข้อมติใหม่ภายใต้ชื่อว่า “ร่างข้อมติว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมต่อซีเรีย อิรัก เยเมน และเมียนมา ซึ่งมีแนวโน้มก่อให้เกิดหายนะทางด้านมนุษยธรรม”

ปัจจุบันร่างข้อมติว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมต่อซีเรีย อิรัก เยเมน และเมียนมา ซึ่งมีแนวโน้มก่อให้เกิดหายนะทางด้านมนุษยธรรม ฉบับดังกล่าว ได้พัฒนามาเป็น “ร่างข้อมติว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมต่อซีเรีย อิรัก เยเมน กาซาและเมียนมา ซึ่งมีแนวโน้มก่อให้เกิดหายนะทางด้านมนุษยธรรม” โดยมีเจตนารมณ์ในการระลึกถึง มติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่ ๒๑๓๙ และ ๒๑๖๕ โดยได้แสดงความกังวลถึงหายนะด้านมนุษยธรรมที่กำลังเกิดขึ้นในประเทศซีเรียอิรัก เยเมน กาซา และเมียนมา และการจำกัดสิทธิที่ควรได้รับภายในประเทศของผู้พลัดถิ่นและผู้ลี้ภัยอพยพ ในประเทศเหล่านั้น รวมทั้งตระหนักว่าองค์กรระหว่างประเทศรวมถึงเหล่าประเทศสมาชิก APA และองค์กรพัฒนาเอกชน และแต่ละประเทศควรให้การสนับสนุนการส่งมอบความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมแก่พลเรือนที่ติดอยู่ในภาวะวิกฤตด้านมนุษยธรรมทั่วโลก ที่ประชุมจึง เรียกร้องให้ประเทศสมาชิก APA ให้การสนับสนุนด้านมนุษยธรรมแก่พลเรือนชาวซีเรีย อิรัก เยเมน และเมียนมา อย่างทั่วถึงในทุกพื้นที่ความขัดแย้งและตามแนวพรมแดนทั้งในระดับพหุภาคี และระดับทวิภาคีตามมติสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ ที่ ๔๖/๑๘๒ พร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือขั้นพื้นฐานแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบและผู้ลี้ภัยในประเทศ อิรัก ซีเรีย เยเมน กาซาและเมียนมา รวมทั้งได้เน้นย้ำว่าการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมต่อซีเรีย อิรัก เยเมน กาซา และเมียนมาควรดำเนินการภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายในของประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ และประณามทุกความพยายามที่จะฝ่าฝืนกฎหมายเหล่านั้น

ภาพที่ ๑๓ การประชุมคณะกรรมการว่าด้วยสังคมและวัฒนธรรมของสมัชชารัฐสภาเอเชีย (APA)
ณ กรุงทิมพู ราชอาณาจักรภูฏาน ปี ๒๕๖๐
ที่มา: รายงานการประชุมคณะกรรมการว่าด้วยสังคมและวัฒนธรรมของสมัชชารัฐสภาเอเชีย (APA)
ณ กรุงทิมพู ราชอาณาจักรภูฏาน ปี ๒๕๖๐,
โดย ฝ่ายเลขานุการคณะผู้แทนสภานิติบัญญัติแห่งชาติในการประชุม APA, ๒๕๖๐.

ภาพที่ ๑๔ คณะผู้แทนสภานิติบัญญัติแห่งชาติในการประชุมคณะกรรมการว่าด้วยสังคมและวัฒนธรรม
ของสมัชชารัฐสภาเอเชีย (APA) นางสาวรณิ สิริเวชชะพันธ์ (ซ้าย) พลเอก นิพัทธ์ ทองเล็ก (กลาง)
พลอากาศเอก ชูชาติ บุญชัย (ขวา) สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
ที่มา: รายงานการประชุมคณะกรรมการว่าด้วยสังคมและวัฒนธรรมของสมัชชารัฐสภาเอเชีย (APA)
ณ กรุงทิมพู ราชอาณาจักรภูฏาน ปี ๒๕๖๐,
โดย ฝ่ายเลขานุการคณะผู้แทนสภานิติบัญญัติแห่งชาติในการประชุม APA, ๒๕๖๐.

กรอบการประชุมสหภาพรัฐสภา

สหภาพรัฐสภา (Inter-Parliamentary Union: IPU) เป็นองค์การความร่วมมือระหว่างรัฐสภานานาชาติที่มีจำนวนรัฐสภาสมาชิก (Member Parliament) มากที่สุดในโลก ประกอบด้วยรัฐสภาของประเทศเอกราช ๑๓๙ ประเทศ และสมาชิกสมทบอีก ๑๓ องค์กร ก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ปี ๑๘๓๑ เพื่อส่งเสริมสันติภาพ ประชาธิปไตย และความเข้าใจอันดีในหมู่สมาชิกรัฐสภาทั่วโลก โดยโครงสร้างของสหภาพรัฐสภาภายใต้ธรรมนูญ (Statute) ประกอบด้วย (๑) สมัชชาสหภาพรัฐสภา (Assembly) ซึ่งจะมีการประชุมสามัญปีละ ๒ ครั้ง (๒) คณะมนตรีบริหาร (Governing Council) (๓) คณะกรรมการบริหาร (Executive Committee) และ (๔) สำนักงานเลขาธิการสหภาพรัฐสภา (Secretariat of the Inter-Parliamentary Union) ทั้งนี้ รัฐสภาไทยเข้าเป็นสมาชิกสหภาพรัฐสภา ตั้งแต่ปี ๒๔๙๓ โดยได้แสดงบทบาทในเวทีรัฐสภาระหว่างประเทศเสมอมา

สหภาพรัฐสภากับสถานการณ์ในรัฐยะไข่

จากเหตุการณ์การกวาดล้างชาวโรฮิงจาด้วยกำลังอาวุธ รวมถึงการปล้นสะดมและวางเพลิงบ้านเรือนหลายร้อยหลังโดยกองกำลังความมั่นคงของเมียนมา เมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๖๐ อันนำมาสู่การสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของชาวโรฮิงจาและการอพยพหนีออกจากพื้นที่รัฐยะไข่ข้ามชายแดนเข้าสู่บังกลาเทศระลอกใหญ่ สหภาพรัฐสภาได้แสดงความห่วงกังวลอย่างหนักต่อสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น โดยประธานสหภาพรัฐสภาและเลขาธิการสหภาพรัฐสภาได้ออกแถลงการณ์ร่วม (Joint Statement) ประณามการละเมิดสิทธิมนุษยชนเหล่านี้ และกดดันให้ทางการรัฐยะไข่รับผิดชอบปกป้องประชาชนทุกคนในพื้นที่ อีกทั้งเรียกร้องให้รัฐสภาเมียนมาในฐานะสมาชิกสหภาพรัฐสภาพยายามทุกวิถีทางที่จะช่วยยุติวิกฤตการณ์ดังกล่าว (Inter-Parliamentary Union, 2560)

ในการประชุมสมัชชาสหภาพรัฐสภา ครั้งที่ ๑๓๗ และการประชุมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ระหว่างวันที่ ๑๓-๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๐ ณ นครเซนต์ปีเตอส์เบิร์ก สหพันธรัฐรัสเซีย ที่ประชุมสมัชชาได้มีการพิจารณาข้อเสนอบรรจุหัวข้อระเบียบวาระเร่งด่วน (Emergency Item) ซึ่งคัดเลือกจากประเด็นที่ประชาคมระหว่างประเทศกำลังห่วงกังวล และสหภาพรัฐสภาจำเป็นต้องแสดงท่าทีเพื่อตอบสนองโดยไม่รอช้า ในการประชุมครั้งนี้ มีข้อเสนอถึง ๑๘ หัวข้อ แต่มีเพียง ๒ หัวข้อที่ได้รับคะแนนเสียงผ่านเกณฑ์สองในสามของที่ประชุมสมัชชา ได้แก่ ข้อเสนอร่วมของญี่ปุ่นและเม็กซิโกในหัวข้อ “ภัยคุกคามต่อสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นจากการทดลองอาวุธนิวเคลียร์ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี (Threats to peace and international security arising from nuclear tests conducted by the Democratic People’s Republic of Korea (DPRK)” และข้อเสนอในหัวข้อ “การยุติวิกฤตมนุษยธรรมร้ายแรง การข่มเหงและโจมตีที่รุนแรงต่อชาวโรฮิงจา อันเป็นภัยคุกคามต่อสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ และการรับประกันการกลับคืนถิ่นกำเนิดของชาวโรฮิงจาในเมียนมาอย่างปลอดภัยและไม่มีเงื่อนไข (Ending the grave human crisis, persecution and violent attacks on the Rohingyas as a threat to international peace and security and ensuring their unconditional and safe return to their homeland in Myanmar)” ซึ่งเป็นหัวข้อที่ผนวกข้อเสนอของ ๘ ประเทศ เข้าด้วยกัน ได้แก่ โมร็อกโก อินโดนีเซีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ บังกลาเทศ คูเวต อิหร่าน ซูดาน และตุรกี ซึ่งที่ประชุมสมัชชาได้ลงมติรับรองให้ข้อเสนอเกี่ยวกับสถานการณ์ในรัฐยะไข่เป็นระเบียบวาระเร่งด่วน ด้วยคะแนนเสียงสนับสนุนสูงสุดที่ ๑,๐๒๗ จาก ๑,๐๖๒ เสียง และงดออกเสียง ๒๐๕ เสียง (ฝ่ายเลขานุการคณะผู้แทนสถานิติบัญญัติแห่งชาติในการประชุมสมัชชาสหภาพรัฐสภา ครั้งที่ ๑๓๗ และการประชุมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง, ๒๕๖๑, น. ๕-๖; Inter-Parliamentary Union, 2560, น. ๓๕)

ภาพที่ ๑๕ การประชุมสมัชชาสหภาพรัฐสภา ครั้งที่ ๑๓๗ ณ นครเซนต์ปีเตอส์เบิร์ก สหพันธรัฐรัสเซีย
ที่มา: รายงานการประชุมสมัชชาสหภาพรัฐสภา ครั้งที่ ๑๓๗ และการประชุมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง,
โดย ฝ่ายเลขานุการคณะผู้แทนสภานิติบัญญัติแห่งชาติในการประชุมสมัชชาสหภาพรัฐสภา ครั้งที่ ๑๓๗ ฯ, ๒๕๖๓.

หลังจากที่ประชุมสมัชชาได้ร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับระเบียบวาระเร่งด่วนในวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๐ และคณะกรรมการร่างข้อมติระเบียบวาระเร่งด่วน (Drafting Committee) ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจาก ๑๐ ประเทศสมาชิก ได้แก่ ออสเตรเลีย บังกลาเทศ เบนิน แคนาดา อิหร่าน เม็กซิโก โมร็อกโก สโลวีเนีย ชูแดน และเวเนซุเอลาได้กร่างร่างข้อมติระเบียบวาระเร่งด่วนเข้าสู่ที่ประชุมสมัชชา ในวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๐ ที่ประชุมสมัชชาได้ลงมติโดยฉันทามติ (consensus) รับรองข้อมติดังกล่าว โดยคณะผู้แทนรัฐสภาเมียนมาไม่รับร่างข้อมติทั้งฉบับ และคณะผู้แทนจีนขอตั้งข้อสงวนในเนื้อหาบางส่วนของร่างข้อมติ ทั้งนี้ สารสำคัญของร่างข้อมติเกี่ยวกับสถานการณ์ในรัฐยะไข่ มีทั้งสิ้น ๒๒ ประเด็น อาทิ ที่ประชุมสมัชชาฯ ครั้งที่ ๑๓๗ ได้ร่วมกันแสดงความห่วงกังวลต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในรัฐยะไข่ของเมียนมาในช่วงเดือนสิงหาคมถึงกันยายน ๒๕๖๐ ที่ผ่านมา ซึ่งถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงและเป็นเหตุให้มีการอพยพของชาวโรฮีนจา เกือบ ๑ ล้านคนไปยังบังกลาเทศ ซึ่งถือเป็นวิกฤตด้านมนุษยธรรมครั้งใหญ่และได้เรียกร้องให้รัฐบาลเมียนมาดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อยุติความรุนแรงและการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยทันทีพร้อมทั้งรับชาวโรฮีนจากลับประเทศอย่างปลอดภัย และไม่มีเงื่อนไข รวมถึงเรียกร้องให้แก้ปัญหาที่รากเหง้าของปัญหา ได้แก่ การให้สัญชาติและสิทธิพื้นฐานต่าง ๆ แก่ชาวโรฮีนจา โดยที่ประชุมฯ ได้ชื่นชมบังกลาเทศที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อพยพตามหลักมนุษยธรรมระหว่างประเทศ และได้เรียกร้องให้ประชาคมระหว่างประเทศร่วมกันตอบสนองโดยเร่งด่วนต่อวิกฤตดังกล่าว ซึ่งส่งผลกระทบต่อสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาค (ฝ่ายเลขานุการคณะผู้แทนสภานิติบัญญัติแห่งชาติในการประชุมสมัชชาสหภาพรัฐสภา ครั้งที่ ๑๓๗ และการประชุมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง, ๒๕๖๑, น. ๕-๖)

รัฐสภาไทยในเวทีสหภาพรัฐสภา : กรณีสถานการณ์ในรัฐยะไข่

ในการแสดงออกของรัฐสภาไทยในกรอบสหภาพรัฐสภาต่อประเด็นอ่อนไหวระหว่างประเทศ โดยทั่วไปมักจะยึดโยงจากนโยบายต่างประเทศของฝ่ายบริหารหรือภาครัฐบาล และก่อนจะมีการเดินทางไปประชุมสมัชชาสหภาพรัฐสภา จะมีการเชิญผู้แทนจากกระทรวงการต่างประเทศมาให้ข้อมูลอยู่เสมอในช่วงการเตรียมการด้านสารัตถะ โดยเฉพาะกรณีที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ในรัฐยะไข่ ซึ่งรัฐบาลไทยมักงดแสดงท่าทีที่เป็นปฏิปักษ์ต่อ

เมียนมาตามหลักการไม่แทรกแซงกิจการภายใน (Non-Interference) ของประเทศสมาชิกอาเซียน จึงเป็นที่มาของการตัดสินใจลงคะแนนเสียงของคณะผู้แทนรัฐสภาไทย (คณะผู้แทนสภานิติบัญญัติแห่งชาติ) ในการรับรองหัวข้อระเบียบวาระเร่งด่วนในการประชุมสมัชชาสหภาพรัฐสภา ครั้งที่ ๑๓๗ กล่าวคือ คณะผู้แทนสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้งดออกเสียง (Absention) ที่มีอยู่ทั้งสิ้น ๑๘ เสียง^๓ ทั้งในหัวข้อที่เกี่ยวกับสถานการณ์ในรัฐยะไข่ และในหัวข้อเกี่ยวกับการทดลองอาวุธนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือ

ภาพที่ ๑๖ คณะผู้แทนสภานิติบัญญัติแห่งชาติในการประชุมสมัชชาสหภาพรัฐสภา ครั้งที่ ๑๓๗ และการประชุมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย (จากซ้ายไปขวา) ๑) พลเอก นิพัทธ์ ทองเล็ก สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ๒) นายประเสริฐ บุญสัมพันธ์ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ๓) นายกิตติ วะสีนทร์ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ๔) นายพจน์ อร่ามวัฒนานนท์ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ๕) นางพิไลพรรณ สมบัติศิริ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ๖) นายสุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย รองประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ คนที่หนึ่ง หัวหน้าคณะผู้แทนสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ๗) นางสาวรณีย์ สิริเวชชะพันธ์ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ๘) นายพจน์ หาญพล อุตสาหกรรมสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงมอสโก ที่ปรึกษาคณะผู้แทนสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ๙) นายวิทวัส บุญญสถิตย์ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ๑๐) นายอนุศาสน์ สุวรรณมงคล สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ๑๑) นายสมชาย แสวงการ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ที่มา: รายงานการประชุมสมัชชาสหภาพรัฐสภา ครั้งที่ ๑๓๗ และการประชุมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง, โดย ฝ่ายเลขานุการคณะผู้แทนฯ, ๒๕๖๓.

สำหรับการลงคะแนนเสียงตามธรรมนูญสหภาพรัฐสภา (Statutes of the Inter-Parliamentary Union) กำหนดให้รัฐสภาสมาชิกมีจำนวนคะแนนเสียงพื้นฐานประเทศละ ๑๐ เสียง (มาตรา ๑๕ ข้อ ๒ (a)) และคะแนนเสียงเพิ่มเติมอีกตามขนาดประชากรของประเทศ (มาตรา ๑๕ ข้อ ๒ (b)) แต่หากส่งคณะผู้แทนเข้าร่วมการประชุมเป็นเพศเดียวกัน ๒ ครั้งติดต่อกัน คะแนนเสียงพื้นฐานจะถูกจำกัดเหลือ ๘ เสียง (มาตรา ๑๕ ข้อ ๒ (c)) ทั้งนี้ คณะผู้แทนรัฐสภาสมาชิกสามารถแตกคะแนนเสียงเพื่อสะท้อนความคิดที่แตกต่างภายในคณะผู้แทนได้ และในกรณีที่รัฐสภาสมาชิกส่งผู้แทนเพียงคนเดียวเข้าร่วมการประชุมจะลงคะแนนเสียงได้ไม่เกิน ๑๐ เสียง (มาตรา ๑๕ ข้อ ๓)

^๓ ตามธรรมนูญสหภาพรัฐสภา รัฐสภาไทยจะมีคะแนนเสียงทั้งสิ้น ๑๘ เสียง ประกอบด้วยคะแนนเสียงพื้นฐาน ๑๐ เสียง และคะแนนเสียงเพิ่มเติมอีก ๘ เสียง ตามขนาดประชากรของประเทศที่อยู่ในช่วงจำนวน ๖๐ - ๘๐ ล้านคน

ในความคิดเห็นของของคณะผู้ศึกษา แม้ว่าคณะผู้แทนสภานิติบัญญัติแห่งชาติจะมีสิทธิแตก
คะแนนเสียงในการลงคะแนนตามธรรมนูญสภานิติบัญญัตินั้น แต่ก็เลือกที่จะออกเสียงไปในทางใดทางหนึ่ง
ทั้งนี้ อาจเป็นผลมาจากการหาฉันทามติร่วมกันมาก่อนการเข้าประชุมจริงแล้ว และเหตุที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติ
ทำหน้าที่รัฐสภาไทยตั้งแต่ปี ๒๕๕๗-๒๕๖๒ ซึ่งไม่มีฝ่ายค้านในสภาทำให้หาข้อสรุปไปในทางใดทางหนึ่งได้โดยง่าย
อย่างไรก็ดี หากเป็นช่วงเวลาที่ประเทศไทยมีระบบรัฐสภาตามปกติอันมีทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ซึ่งมี
ฝ่ายค้านอยู่ในสภาผู้แทนราษฎรและร่วมอยู่ในองค์ประกอบคณะผู้แทนรัฐสภาในการเข้าร่วมการประชุมใน
กรอบสหภาพรัฐสภา ก็มีความเป็นไปได้ที่คณะผู้แทนจะแตกคะแนนเสียงเพื่อสะท้อนความเป็นประชาธิปไตย
และความเป็นอิสระจากรัฐบาล หรือเพื่อแสดงพลังและความคิดเห็นอีกด้านหนึ่งในฐานะผู้แทนปวงชนเกี่ยวกับ
ประเด็นระหว่างประเทศที่ประชาคมโลกห่วงกังวลและให้ความสำคัญเร่งด่วน แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ควรพิจารณาถึง
นโยบายต่างประเทศของไทยรวมถึงผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศประกอบด้วย

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ประเด็นสถานการณ์ชาวโรฮิงจาที่เกิดขึ้นในเมียนมา ยังคงส่งผลกระทบในวงกว้างต่อทั้งประเทศ
เมียนมาและประเทศในต่าง ๆ รวมไปถึงเวทีการประชุมระหว่างประเทศทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก
ในกรอบของฝ่ายบริหาร และในกรอบของฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อน
และทับซ้อนระหว่างประเด็นด้านเชื้อชาติ สิทธิมนุษยชนและมนุษยธรรม รวมไปถึงประเด็นด้านอธิปไตยของ
ประเทศ คณะผู้ศึกษาเห็นว่า การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นต้องใช้ความร่วมมือร่วมใจจากทั้งในระดับประเทศ ระดับ
ภูมิภาค และระดับโลกจากทั้งภาครัฐบาล ภาครัฐสภา และองค์กรระหว่างประเทศ และมีข้อเสนอใน ๓ ประเด็น
ต่อการแก้ปัญหาสถานการณ์โรฮิงจา กล่าวคือ

๑. ในการแก้ไขสถานการณ์ในรัฐยะไข่ จำเป็นต้องใช้ความสามัคคีระหว่างประเทศ (International
Solidarity) และระบบพหุภาคีนิยม (Multilateralism) ท่าทีและบทบาทขององค์การความร่วมมือระหว่างประเทศ
ทั้งในภาครัฐบาลและภาครัฐสภา มีส่วนช่วยในการคลี่คลายความรุนแรงของสถานการณ์และผลักดันให้รัฐบาล-
เมียนมาและประเทศที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังและยั่งยืน เป็นประโยชน์และ
เป็นธรรมต่อทุกฝ่าย

๒. แม้ว่าการต่างประเทศจะเป็นภารกิจหลักของรัฐบาลไทย แต่รัฐสภาในฐานะอำนาจนิติบัญญัติ
ของประเทศซึ่งมีหน้าที่กำกับตรวจสอบรัฐบาลและเป็นอิสระ สามารถแสดงพลังและความคิดเห็นในฐานะ
ผู้แทนปวงชนเกี่ยวกับประเด็นระหว่างประเทศที่ประชาคมโลกห่วงกังวลและให้ความสำคัญต่างออกไปจาก
รัฐบาลได้หากเห็นว่าจำเป็น โดยคำนึงถึงหลักปฏิบัติขององค์การรัฐสภาระหว่างประเทศที่เป็นสมาชิก อาทิ
ในเวทีสหภาพรัฐสภายืดหลักเสียงส่วนใหญ่ (Majority Vote) โดยที่ภายในคณะผู้แทนสามารถพิจารณา
แตกคะแนนเสียงได้ ขณะที่ในเวทีสมัชชารัฐสภาอาเซียนจะยึดหลักฉันทามติ (Consensus) ซึ่งสมาชิกทั้งหมด
ต้องเห็นพ้องต้องกัน อย่างไรก็ตาม ในการแสดงออกต่อประเด็นใด ๆ ของฝ่ายนิติบัญญัติควรคำนึงถึงนโยบาย
ต่างประเทศของไทย และผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศร่วมด้วย

๓. ประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชนเป็นคุณค่าสากลที่ประชาคมระหว่างประเทศ รวมถึงอาเซียนยึดถือ
ตามกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) เช่นเดียวกับประเทศไทยที่เป็นภาคีสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิ
มนุษยชนหลายฉบับ ทั้งนี้ สถานการณ์ความรุนแรงในรัฐยะไข่ นั้น มิได้ส่งผลกระทบต่อความสงบสุขของเมียนมา
แต่เพียงประเทศเดียว ยังส่งผลกระทบต่อพลพลเคลื่อนย้ายประชากรที่ไม่ปกติในภูมิภาค ซึ่งมีผลต่อความมั่นคง
ระหว่างประเทศโดยรวม โดยเฉพาะประเทศที่มีพรมแดนใกล้ชิดกับเมียนมาที่ต้องแบกรับภาระในการอุปถัมภ์
ผู้ลี้ภัยและรับมือกับปัญหาที่ตามมาด้วย อย่างไรก็ตาม ในส่วนของรัฐสภาไทยสามารถจะแสดงออกในเชิง

มนุษยธรรมในลักษณะยึดหยุ่นและประนีประนอมผ่านการพูดคุยฉันมิตรกับประเทศที่เกี่ยวข้อง หรือการให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนให้รัฐบาลให้ความช่วยเหลือเชิงมนุษยธรรมแก่ผู้ลี้ภัย ตราบเท่าที่ไม่ถือว่าการแทรกแซงกิจการภายในของประเทศอื่น

บรรณานุกรม

- กระทรวงการต่างประเทศ. (๒๕๖๒). พิธีเปิดการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๓๕. สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๓ จาก http://www.mfa.go.th/main/contents/images/news๓_other-๒๐๑๙๑๑๐๓-๑๒๐๘๓๔-๑.jpg
- ฐปนีย์ เอียดศรีไชย. (๒๕๕๘). ภาพสะท้อนใจ เรือโรฮีนจาถูกพาส่งสุดน่านน้ำไทย. สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๖๓ จาก <https://www.sanook.com/news/๑๗๕๖๐๙๔/>
- ไทยโพสต์. (๒๕๖๓). พม่าโทษกองกำลังพุทธยะไซโจมตีตำรวจ ชาวบ้าน ๒,๕๐๐ คนหนีตาย. สืบค้นเมื่อ ๑๗มิถุนายน ๒๕๖๓ จาก <https://www.thaipost.net/main/detail/25627>
- บีบีซีไทย. (๒๕๖๑). เมียนมาปลด พล.ต. หลั่งอัยอัยด์ทรัพย์ ๗ นายพลพั่วพันสังหารหมู่โรฮิงญา. สืบค้นเมื่อ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๓ จาก <https://www.bbc.com/thai/international-44619736>
- ฝ่ายเลขานุการคณะผู้แทนสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (๒๕๖๐). รายงานการประชุมคณะกรรมการว่าด้วยสังคม และวัฒนธรรมของสมัชชารัฐสภาเอเชีย (APA) ระหว่างวันที่ ๓๐ สิงหาคม - ๒ กันยายน ๒๕๖๐ ณ กรุงทิมพู ราชอาณาจักรภูฏาน. สืบค้นเมื่อ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๖๓ จาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/more_news.php?offset=100&cid=3659&filename=index
- ฝ่ายเลขานุการคณะผู้แทนสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (๒๕๖๐). รายงานการประชุมรัฐสภาาระดับโลกว่าด้วยการ พัฒนาที่ยั่งยืน (World Parliamentary Forum on Sustainable Development - WPFSD) ระหว่างวันที่ ๖-๗ กันยายน ๒๕๖๐ ณ เกาะบาห์ลี สาธารณรัฐอินโดนีเซีย. สืบค้นเมื่อ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๓ จาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/more_news.php?offset=100&cid=3659&filename=index
- ฝ่ายเลขานุการคณะผู้แทนสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (๒๕๖๑). รายงานการประชุมประจำปีรัฐสภาภาคพื้นเอเชีย และแปซิฟิก ครั้งที่ ๒๖ (The 26th Annual Meeting of the Asia-Pacific Parliamentary Forum : APPF) ระหว่างวันที่ ๑๗-๒๑ มกราคม ๒๕๖๑ ณ กรุงเทพมหานคร สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม. สืบค้นเมื่อ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๓ จาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/more_news.php?offset=100&cid=3659&filename=index

ฝ่ายเลขานุการคณะผู้แทนสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (๒๕๖๒). รายงานการประชุมประจำปีรัฐสภาภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก

ครั้งที่ ๒๗ (The 27th Annual Meeting of the Asia–Pacific Parliamentary Forum : APPF) ระหว่าง วันที่ ๑๓-๑๘ มกราคม ๒๕๖๒ ณ จังหวัดเลียมราฐ ราชอาณาจักรกัมพูชา. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

ฝ่ายเลขานุการคณะผู้แทนรัฐสภาไทย. (๒๕๖๓). รายงานการประชุมประจำปีรัฐสภาภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก ครั้งที่ ๒๘ (The 28th Annual Meeting of the Asia–Pacific Parliamentary Forum : APPF) ระหว่างวันที่ ๑๒-๑๖ มกราคม ๒๕๖๓ ณ กรุงแคนเบอร์รา เครือรัฐออสเตรเลีย. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

พจมาน รัตนศรีทอง. (๒๕๖๐). นโยบายต่อผู้โยกย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ : สมดุลระหว่างมิติด้านความมั่นคงและหลักสิทธิมนุษยชนสากล. สืบค้นเมื่อ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๓ จาก http://www.dsdw2016.dsdw.go.th/doc_pr/ndc_2559-2560/PDF/wpa_8185/ALL.pdf

พิรุวรรณ กิตติคุณ, สำนักวิชาการ, สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (๒๕๖๑). *วิกฤตมนุษยธรรมโรฮิงญา: ปัญหาที่ไร้ทางออก?*. สืบค้นเมื่อ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๖๓ จาก https://library2.parliament.go.th/ejournal/content_af/2561/feb2561-2.pdf

มติชนออนไลน์. (๒๕๖๑). *‘ฮียู’ เตรียมปิดฝุ่นคว่ำบาตรการค้าพม่า จากวิกฤตกวาดล้างโรฮิงญา*. สืบค้นเมื่อ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๓ จาก https://www.matichonweekly.com/hot-news/article_137939

สมประสงค์ นิลสมัย, พลเรือโท. (๒๕๖๑). *ปัญหากลุ่มมุสลิมในรัฐยะไข่กับผลกระทบต่อประเทศไทย Thailand and Muslim population in Rakhine state conflicts*. สืบค้นเมื่อ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๖๓ จาก http://www.dsdw2016.dsdw.go.th/doc_pr/ndc_2560-2561/PDF/8544st/8544พลเรือโท%20สมประสงค์.pdf

สาธิต มนต์สุรกุล. (๒๕๖๑). *ไทยรับมือต่อ ‘ประธานอาเซียน’ พร้อมของแถม ‘ปมโรฮิงญา’*. สืบค้นเมื่อ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๓ จาก <https://themomentum.co/rohingya-crisis-and-the-role-of-asean/>

สำนักองค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (๒๕๖๒). *รายงานการประชุมใหญ่-สมัชชารัฐสภาอาเซียน ครั้งที่ ๔๐ (40th General Assembly of the ASEAN Inter-Parliamentary*

Assembly) ๒๕-๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๒ ณ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

Ajmeer. (2016). *Myanmar Must End Human Rights Violations against the Rohingya Population: EU*. Retrieved June 25, 2020 from <https://rohingyavision.com/myanmar-must-end-human-rights-violations-against-the-rohingya-population-eu/>

APPF28, Australia2020. (2020). *Joint Communique*. Retrieved June 18, 2020 from <https://appf28.org/wp-content/uploads/2020/01/FINAL-Signed-Joint-Communique.pdf>

APPF๒๘, Australia2020. (2020). *Forum Photographs – Day 2, Plenary session - Political and Security Matters*. Retrieved June 25, 2020 from <https://appf28.org/forum-photographs-day-2/>

APPF28, Australia2020. (2020). *Forum Photographs – Day 3, APPF Drafting Committee Day 3*. Retrieved June 25, 2020 from <https://appf28.org/forum-photographs-day-3/>

ASEAN Singapore 2018, Resilient and Innovative. (2018). *Chairman’s Statement of the 32nd ASEAN Summit, Singapore, 28 April 2018*. Retrieved June 18, 2020 from <https://asean.org/storage/2018/04/Chairmans-Statement-of-the-32nd-ASEAN-Summit.pdf>

ASEAN Singapore 2018, Resilient and Innovative. (2018). *Chairman’s Statement of the 33rd ASEAN Summit, Singapore, 13 November 2018*. Retrieved June 18, 2020 from https://asean.org/storage/2018/11/33rd-ASEAN-Summit-Chairman_s_Statement_Final.pdf

ASEAN Singapore 2018, Resilient and Innovative. (2018). *Joint Communique of the 51st ASEAN Foreign Ministers’ Meeting, Singapore, 2 August 2018*. Retrieved June 18, 2020, from <https://asean.org/wp-content/uploads/2018/08/51st-AMM-Joint-Communique-Final.pdf>

ASEAN Thailand 2019, Advancing Partnership for Sustainability. (2019). *Chairman’s Statement of the 34th ASEAN Summit, Bangkok, 23 June 2019*. Retrieved June 18, 2020 from https://asean.org/storage/2019/06/Final_Chairs-Statement-of-the-34th-ASEAN-Summit_as-of-23-June-2019-12....pdf

ASEAN Thailand 2019, Advancing Partnership for Sustainability. (2019). *Chairman’s Statement of the 35th ASEAN Summit, Bangkok/Nonthaburi, 3 November 2019*. Retrieved June 18, 2020 from <https://asean.org/storage/2019/11/Chairs-Statement-of-the-35th-ASEAN-Summit-FINAL.pdf>

ASEAN Thailand 2019, Advancing Partnership for Sustainability. (2019). *Joint Communique of the 52nd ASEAN Foreign Ministers’ Meeting, Bangkok, 31 July 2019*. Retrieved June 18, 2020, from <https://asean.org/storage/2019/07/CIRCULATE-Joint-Communique-of-the-52nd-AMM-FINAL.pdf>

Congress of the Republic of Peru. (2020). *Asia–Pacific Parliamentary Forum Member Countries*. Retrieved June 16, 2020 from <http://www.appf.org.pe/>

- EFE Agencia. (2020). *EU joins calls for Asian countries to rescue Rohingya stranded at sea*. Retrieved June 18, 2020 from <https://www.efe.com/efe/english/world/eu-joins-calls-for-asian-countries-to-rescue-rohingya-stranded-at-sea/50000262-4236404>
- Equal Rights Trust in partnership with the institute of Human Rights and Peace Studies, Mahidol University. (2014). *Equal Only in Name - the Human Rights of Stateless - Rohingya in Thailand*. Retrieved June 18, 2020, from <https://www.refworld.org/pdfid/5444b7534.pdf>
- Kavi Chongkittavorn, Termsak Chalermphanupap, Suthad Setboonsarng, Apichai Sunchindah. (2016). *Positioning the ASEAN Community in an Emerging Asia: Thai Perspectives*. Retrieved June 15, 2020 from <http://www.mfa.go.th/asean/contents/files/asean-media-center-20160204-120454-919449.pdf>
- Ministry of Foreign Affairs. (2018). *Press Release : Humanitarian Assistance to Displaced Persons in Bangladesh*. Retrieved June 15, 2020, from <http://www.mfa.go.th/main/en/news3/6886/87411-Humanitarian-Assistance-to-Displaced-Persons-in-Ba.html>
- Ministry of Foreign Affairs. (2018). *Press Release : Minister of Foreign Affairs Met with the Delegation from the Republic of the Union of Myanmar during the Study Visit on Sufficiency Economy Philosophy Projects in Thailand during 25-28 September*. Retrieved June 15, 2020, from <http://www.mfa.go.th/main/en/news3/6886/94536-Minister-of-Foreign-Affairs-Met-with-the-Delegatio.html>
- Ministry of Foreign Affairs. (2019). *Top Stories : Minister of Foreign Affairs of Thailand Visits Myanmar as the Chair of ASEAN*. Retrieved June 15, 2020, from <http://www.mfa.go.th/main/en/news3/6885/100762-Minister-of-Foreign-Affairs-of-Thailand-Visits-Mya.html>
- Ministry of Foreign Affairs. (2019). *Press Release : Minister of Foreign Affairs of Thailand had a Bilateral Meeting with Union Minister for International Cooperation of Myanmar*. Retrieved June 15, 2020, from <http://www.mfa.go.th/main/en/news3/6886/107231-Minister-of-Foreign-Affairs-of-Thailand-had-a-Bila.html>
- Nation. (2018). *Thailand can ignore the Rohingya crisis no longer*. Retrieved June 15, 2020, from <https://www.nationthailand.com/opinion/30341819>
- Parliamentary Forum on Sustainable Development. (2017). *Photo Gallery, Photo Session*. Retrieved June 26, 2020 from <http://ksap.dpr.go.id/pfsd2017>
- Ruma Paul, Shoon Naing. (2018). *Rohingya repatriation process stalls amid refugee protests, Recriminations*. Retrieved June 17, 2020, from <https://uk.reuters.com/article/uk-myanmar-rohingya-bangladesh/rohingya-repatriation-process-stalls-amid-refugee-protests-recriminations-idUKKCN1NJ2KF>

- Sunai Phasuk. (2019). *Thailand Offers Persecuted Rohingya Little Hope*. Retrieved June 15, 2020, from <https://www.hrw.org/news/2019/07/31/thailand-offers-persecuted-rohingya-little-hope>
- Tasnim Nazeer. (2020). *Bangladesh Must Protect the Rights of Rohingya Muslims Stranded at Sea*. Retrieved June 17, 2020 from <https://thediplomat.com/2020/04/bangladesh-must-protect-the-rights-of-rohingya-muslims-stranded-at-sea/>
- Tasnim News Agency. (2020) . *Rohingya Refugees on Boats in 'Grave Immediate Risk'*. Retrieved June 17, 2020 from <https://www.tasnimnews.com/en/news/2020/04/23/2249887/rohingya-refugees-on-boats-in-grave-immediate-risk>
- Thana Boonlert. (2019). *Thailand can 'do more' for Rohingya*. Retrieved June 16, 2020, from <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/1787449/thailand-can-do-more-rohingya>
- The European Commission. (2020). *Rohingya crisis: EU strengthens humanitarian support with €10 million*. Retrieved June 17, 2020 from https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_6836
- The European Commission. (2020). *Rohingya crisis: EU allocates €31 million for Bangladesh and Myanmar*. Retrieved June 17, 2020 from https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_371
- The European Rohingya Council. (2020). *The European Rohingya Council- Our Mission*. Retrieved June 17, 2020 from <https://www.theerc.eu/>
-